

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och i tilläggsprotokollet till avtalet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner det i Bryssel den 19 juni 1995 ingångna avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och i tilläggsprotokollet om begränsning av användningen av dödsstraff.

Avtalet är ett ramavtal i vilket de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de stater som deltar i Partnerskap för fred om förbinder sig att följa 1951 års avtal mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor i sina inbördes relationer. Avtalet om styrkornas status innehåller bestämmelser som gäller bl.a. formaliteter vid inresa, rätt att bära vapen, utövande av domsrätt, rätt till skadestånd och avstående av skadestånd i vissa fall samt privilegier och immunitet för styrkor.

Enligt tilläggsprotokollet kommer inte staterna som är parter till protokollet att verk-

ställa dödsdomar på medlemmar av styrkor, civila komponenter i styrkor eller anhöriga till dessa personer.

Avtalet mellan Nato-stater och andra PfP-stater trädde i kraft internationellt den 13 januari 1996 och tilläggsprotokollet till avtalet trädde i kraft den 1 juni 1996 sedan tre stater hade ratificerat avtalet och tilläggsprotokollet. För övriga stater träder avtalet i kraft trettio dagar efter deponeringen av ratifikations- eller godkännandeinstrumentet och tilläggsprotokollet den dag ratifikations- eller godkännandeinstrumentet deponeras.

I propositionen ingår ett förslag till lag om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och i tilläggsprotokollet till avtalet. Lagen avses träda i kraft vid samma tidpunkt som avtalet.

I N N E H Å L L S F Ö R T E K N I N G

	Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Inledning	3
2. Nuläget	4
3. Avtalens och tilläggsprotokollets mål och centrala innehåll	4
3.1. Avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor	4
3.2. Avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor	5
3.3. Tilläggsprotokollet	5
4. Propositionens verkningar	5
5. Ärendets beredning	5
5.1. Beredningen i Nato	5
5.2. Beredningen i Finland	6
DETALJMOTIVERING	6
1. Avtalen, tilläggsprotokollet och lagförslaget	6
1.1. Avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor	6
1.2. Tilläggsprotokollet	6
1.3. Avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor	7
2. Förhållandet mellan finsk lagstiftning och avtalen och tilläggsprotokollet	11
3. Ikraftträdande	14
4. Lagstiftningsordning	14
5. Behovet av riksdagens samtycke	15
Lagförslag	16
Avtalstexter	17

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Vid sitt toppmöte lade Nato den 11 januari 1994 fram ett initiativ om Partnerskap för fred (Partnership for Peace, Pfp) som avser att utsträcka och intensifiera det politiska och militära samarbetet i hela Europa, att öka stabiliteten, reducera de fredshotande faktorerna och stärka relationerna genom att främja samarbete och stärka banden till de demokratiska principerna. Pfp-initiativet har särskilt riktats till de deltagande staterna i Nordatlantiska samarbetsrådet (NACC), dvs. länderna i Central- och Östeuropa i syfte att öka öppenheten och den demokratiska kontrollen i dessa länders försvarsmakter samt främja det militära samarbetet. Statscheferna och regeringscheferna i Nato-staterna inbjöd också andra deltagande stater i dåvarande Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (KSSE, numera OSSE) som kan och vill delta i programmet. Utöver Nato-länderna har länderna i de Oberoende Staternas Samfund (OSS), med undantag av Tadjikistan, Bulgarien, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Rumänien, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Sverige, Tjeckien, Ungern och Österrike anslutit sig till Pfp-programmet. Malta har sedermera dragit sig ur samarbetet.

Den 18 april 1994 beslutade republikens president om Finlands deltagande i Pfp-programmet sedan regeringens utrikesutskott och riksdagens utskott för utrikesärenden godkänt principerna och samarbetsformerna för Finlands deltagande. Finland undertecknade ramdokumentet om Pfp-programmet den 9 maj 1994. Samtidigt överlämnade Finland sitt presentationsdokument som anger de former för samverkan som Finland är intresserat att delta i inom ramen för Pfp. Finland hoppas särskilt kunna bidra — på basis av sina erfarenheter av fredsbevarande — med en insats för att stärka säkerheten och stabiliteten i hela Europa genom samarbete och samverkan utan att nya delningslinjer uppstår.

Finland erbjöd de andra deltagarna i programmet relevant yrkeskunskap och resurser på området för fredsbevarande verksamhet, vilka kunde bidra till att skapa, upprätthålla och förbättra deras möjligheter att delta i

fredsbevarande operationer på basis av beslut av Förenta Nationerna eller OSSE. Finland uttryckte dessutom intresse för samarbete inom spanings- och räddningstjänsten, humanitära operationer och miljövården. På basis av presentationsdokumentet upprättas årligen ett individuellt partnerskapsprogram som innehåller de allmänna politiska målen för deltagandet, de tillbudsstående resurserna, de konkreta målen för olika delområden av samarbetet och en förteckning över de evenemang i Pfp-programmet som Finland har för avsikt att delta i och över de evenemang som Finland kommer att vara värd för.

Under det första Pfp-året, hösten 1994, deltog Finland i ca 20 evenemang. Tre av dessa var fredsbevarande övningar som Finland sände observatörer till. År 1995 deltog Finland i ca 80 Pfp-evenemang och 1996 i ca 55 evenemang. År 1997 är det meningen att Finland för första gången skall sända ordinarie trupper till en nordisk fredsbevarande övning som ordnas i Norge i Pfp-anda ("in the spirit of Pfp"). Som arrangör för Pfp-evenemang har Finland inom ramen för försvarsförvaltningen ordnat dels egentlig Pfp-utbildning, dels inbjudit deltagare från Pfp-länder till de kurser för militärobservatörer som ordnas i Finland. Finland har meddelat Nato sin beredskap att 1998 stå värd för en ledningsövning av stabstyp för landstridskrafterna inom ramen för Pfp. Övningen koncentrerar sig på fredsbevarande. Dessutom har räddningsförvaltningen erbjudit företrädarna för partnerskapsländerna möjligheter att delta i utbildning som anordnas i Finland. År 1996 ordnade den finska räddningstjänsten räddningsövningar i Lettland och Litauen, till vilka också företrädare för Pfp-länderna inbjöds.

Finland har också anslutit sig till den planerings- och översynsprocess (Planning and Review Process PARP) som inleddes inom Pfp våren 1995, för att utveckla de finska krishanteringsstruppernas förmåga till samverkan i internationella operationer.

De trupper som Finland utsett för PARP-processen är för närvarande en motoriserad infanteribataljon, en byggbataljon, ett vaktkompani, ett transportkompani, tre fartyg från marinen och en räddningstjänstenhet

som lyder under inrikesministeriet. I PFP-programmet deltar också personer utanför de nämnda trupperna.

2. Nuläget

PfP-programmet omfattar övningar på partnerskapsländernas territorier, vilka avser fredsbevarande operationer samt spanings- och räddningsoperationer. Under dessa operationer vistas medlemmar av främmande staters försvarsmakter samt civilpersoner på värdstatens territorium. Den internationella sedvanerätten innehåller bestämmelser om status för främmande staters styrkor när de vistas på en annan stats territorium. Det finns emellertid många frågor där de folkrättsliga reglerna inte är vedertagna och de ändras genom det internationella samarbetet. Ofta reglerar sedvanerätten inte i tillräcklig utsträckning de praktiska situationer som uppstår i samband med främmande staters styrkor. Genom olika arrangemang har man försökt reglera statusen för främmande staters styrkor och civila komponenter på andra partnerskapsländernas territorier, bl.a. så att den sändande staten genom en unilateral deklaration försöker definiera centrala frågor som gäller styrkors och civila komponenters status. Då olika slags övningar blivit vanligare har det blivit uppenbart att styrkornas och de civilkomponenternas ställning bör definieras närmare och att man bör sträva efter enhetlighet i bestämmelserna om personal från olika länder.

Det ökade antalet övningar i utlandet har lett till komplettering av lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som utövas av Förenta Nationerna och Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (514/1984), i det följande kallad lagen om fredsbevarande. Enligt 5 § 1 mom. lagen om fredsbevarande (1465/1955) får sådan utbildning för fredsbevarande verksamhet som krävs för att skapa de färdigheter som deltagandet i fredsbevarande verksamhet enligt denna lag förutsätter, utöver den utbildning som i Finland eller något annat land ordnas på nationell basis, också ges av FN, OSSE eller andra internationella organisationer eller arrangemang där Finland medverkar. Enligt 5 § 3 mom. kan utbildning för fredsbevarande verksamhet ges också utländska militära enheter eller enskilda personer i Finland, och finländska militära enheter eller enskilda personer kan delta i utbildning för

fredsbevarande verksamhet också utomlands. Genom denna bestämmelse ville man i lagen inskriva verksamhet som bl.a. bedrivits inom ramen för PFP-programmet (RP 185/1995). Lagen om fredsbevarande innehåller dock inte några bestämmelser om utländska truppers eller civila komponenters status i Finland. Den finska personalens ställning i utlandet är beroende av lagstiftningen i Finland och den mottagande staten och av vad Finland och den mottagande staten eventuellt avtalat om personalens status. Personalens status kan påverkas effektivt endast genom ett statsfördrag.

Försvarsministeriet har ansett det viktigt att finska truppers rättsliga status under PFP-övningar i utlandet och utländska truppers status i Finland skall regleras så snart som möjligt. Deltagande i den nordiska fredsbevarande övningen i Norge i maj 1997 och den fredsbevarande övning som Finland enligt planerna skall vara värd för 1998 kräver att Finland för sin del har ordnat frågorna om styrkors ställning. I samband med genomförandet av den militära aktionen (I-FOR) i enlighet med det bosniska fredsfördraget och av dess förlängning (SFOR) har det med tydlighet framgått att Finland bör ordna frågorna om truppernas status på ett sätt som motsvarar vad de flesta andra i operationerna deltagande staterna har gjort.

3. Avtalens och tilläggsprotokollets mål och centrala innehåll

3.1. Avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor

Avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor, i det följande kallat PFP-avtalet, strävar efter att definiera statusen för PFP-ländernas styrkor på andra parter territorier. PFP-avtalet är det första juridiskt bindande avtalet inom ramen för PFP-arrangemanget av politisk natur. I ingressen till PFP-avtalet konstateras att styrkor från en part kan sändas till en annan parts område. I ingressen betonas dock att beslutet att sända eller ta emot trupper också i fortsättningen kommer att kräva särskilda avtal mellan berörda parter. PFP-avtalet är ett

ramavtal genom vilket Nato-länderna och andra Pfp-länder förbinder sig att följa det i London den 19 juni 1951 mellan parterna i Nordatlantiska fördraget ingångna avtalet om status för deras styrkor, i det följande Nato-sofa, som om samtliga parter till avtalet vore parter i Nato-sofa.

3.2. Avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor

Enligt Nato-sofa skall en parts styrkor och civila komponenter respektera lagarna i den mottagande staten. Medlemmarna av parternas styrkor kan under vissa förutsättningar använda personligt identitetsbevis som rese-dokument vid inresa i den mottagande staten. Parterna erkänner körkort och körtilstånd som utfärdats i andra avtalsparter. Medlemmar av en styrka får bära vapen i den mottagande staten. Avtalet innehåller detaljerade bestämmelser om den sändande och den mottagande statens rätt att utöva domsrätt över medlemmar av styrkor och civila komponenter och anhöriga till sådana personer. Enligt avtalet avstår parterna i regel från skadeståndsanspråk mot en annan part. Avtalet innehåller bestämmelser om fördelningen av skadeståndsansvaret mellan parterna i det fall att skada orsakats tredje man. I avtalet bestäms också om viss skatte- och tullfrihet.

Nato-sofa upprättades i tiden med tanke på militära övningar och styrkors längre stationeringar på en annan stats territorium. Detta betyder att avtalet innehåller flera sådana bestämmelser som har ringa relevans för Finland, med undantag av eventuella Nato-ledda fredsbevarande operationer.

3.3. Tilläggsprotokollet

Enligt Nato-sofa får den sändande statens myndigheter inte verkställa dödsdom i den mottagande staten om den mottagande staten inte föreskriver sådant straff i motsvarande fall. Eftersom dödsstraff är förbjudet enligt flera Pfp-länders lagstiftning har bestämmelsen i Nato-sofa kompletterats med ett tilläggsprotokoll som inskränker användningen av dödsstraff. Enligt protokollet får en stat som är part i tilläggsprotokollet inte verkställa ett dödsstraff på någon medlem av en annan parts styrka eller civila komponent eller på anhöriga till sådana personer.

4. Propositionens verkningar

Avtalet och tilläggsprotokollet har inga märkbara verkningar på den statliga ekonomin. I avtalet avstår man ömsesidigt från att uppbära vissa tullar och skatter med avseende på styrkor och civila komponenter, medlemmar av dessa och anhöriga till dem. På finskt territorium kommer avtalet sannolikt att tillämpas endast under kortvariga Pfp-övningar, som dock knappast kommer att arrangeras i Finland varje år. Detta betyder att förlusten av inkomst till följd av avtalet är mycket marginell. Genom avtalet avstår man i regel från att framställa skadeståndsanspråk mot en annan avtalsstat. Eftersom förfarandet är ömsesidigt kan det inte antas att det innebär någon ökning av de statliga utgifterna. Avtalets andra verkningar på statsfinanserna är små. Medlemmarna av de finska trupperna och civila komponenterna kan i mindre utsträckning få nytta av de befrielser från tullar och skatter som de beviljas med stöd av avtalet.

Avtalet har inga verkningar med avseende på organisation, personal eller miljö.

5. Ärendets beredning

5.1. Beredningen i Nato

Pfp-avtalet och tilläggsprotokollet har beretts av Nato-staterna. Utkasten till avtal och tilläggsprotokoll presenterades för de andra Pfp-staterna våren 1995 och i maj 1995 beslutade Nato-rådet att öppna avtalet och tilläggsprotokollet för undertecknande. Den 13 juni 1995 inbjöds Pfp-länderna till ett möte där de fick detaljerad information om avtalet och tilläggsprotokollet. Att avtalet beretts uteslutande av Nato-länderna har motiverats dels med behovet att så snabbt som möjligt reglera styrkornas status i Pfp-engagemang, dels med att Nato-sofa enligt Nato-ländernas erfarenheter fungerat synnerligen väl under hela den tid avtalet varit i kraft.

Pfp-avtalet och tilläggsprotokollet öppnades för undertecknande den 19 juni 1995. Avtalet trädde i kraft internationellt den 13 januari 1996 och tilläggsprotokollet den 1 juni 1996 sedan tre stater ratificerat avtalet och tilläggsprotokollet. För närvarande är Albanien, Bulgarien, Estland, Förenta Staterna, Kanada, Lettland, Litauen, Norge, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Sverige,

Tjeckien och Ungern parter till avtalet. Med undantag av Förenta Staterna har samtliga parter också ratificerat eller godkänt tilläggsprotokollet. Dessutom har avtalet undertecknats av Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Georgien, Italien, Kazakstan, Makedonien i ex-Jugoslavien, Moldova, Nederländerna, Norge, Polen, Spanien, Storbritannien, Turkiet, Tyskland, Ukraina, Uzbekistan och Österrike. Av dessa stater har Storbritannien och Turkiet inte undertecknat tilläggsprotokollet.

5.2. Beredningen i Finland

I juni 1995 underrättade Finland Nato att PfP-avtalet förutsätter samrådsförfarande

med flera ministerier i Finland innan beslutet om ett eventuellt undertecknande kan fattas, och att ett godkännande av avtalet kräver samtycke av riksdagen. Justitieministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, trafikministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet har yttrat sig om avtalet. Företrädare för Finland har samtalat med Nato om frågor i anslutning till tolkningen och tillämpningen av avtalet på finskt territorium. Den 5 december 1996 gav republikens president fullmakt att underteckna avtalet. Avtalet och dess tilläggsprotokoll undertecknades av Finland den 16 december 1996. Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid utrikesministeriet i samråd med remissinstanserna.

DETALJMOTIVERING

1. Avtalen, tilläggsprotokollet och lagförslaget

1.1. Avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor

I avtalets inledning konstateras parternas territoriella suveränitet med betoning av att beslut att sända och ta emot styrkor även fortsättningsvis skall göras till föremål för särskilda avtal mellan berörda parter. Enligt inledningen syftar avtalet till att definiera status för sådana styrkor när de befinner sig på annan parts område med stöd av särskilt avtal eller andra arrangemang.

Enligt hänvisningen i *artikel I* utgörs sakinnehållet i avtalet av bestämmelserna i Nato-sofa, om inte annat bestäms i detta avtal eller dess tilläggsprotokoll. Parterna förbinder sig att följa bestämmelserna i Nato-sofa som om de var parter i avtalet, men dock utan att bli parter i Nato-sofa.

Enligt *artikel II* är området för avtalets tillämpning samtliga parters territorium. Hänvisningarna i Nato-sofa till Nordatlantiska fördraget anses omfatta även Partnerskap för fred.

Enligt *artikel III* gäller bestämmelserna i Nato-sofa om att krav skall framläggas eller tvister hänskjutas till Nato-rådet, ordföranden i Nato-rådets ställföreträdarförsamling

eller en skiljedomare, inte de andra Pfp-staterna. De skall avgöra frågor som gäller dem utan hänvändelse till någon utomstående myndighet.

Enligt *artikel IV* kan avtalet kompletteras eller ändras i enlighet med internationell rätt.

Artikel V gäller undertecknande, ratificering, godkännande och ikraftträdande av avtalet.

Enligt *artikel VI* kan avtalet sägas upp skriftligen och uppsägningen träder i kraft efter ett år.

1.2. Tilläggsprotokollet

I tilläggsprotokollets inledning konstateras att lagstiftningen i alla avtalsstater i Nato och Pfp inte godkänner dödsstraff.

Artikel I bestäms att om en part har domsrätt med stöd av Pfp-avtalet får en avtalsstat som tillträtt protokollet dock inte verkställa en dödsdom mot någon medlem i en styrka eller en civil komponent från en annan stat eller mot anhörig till sådan medlem. Artikel I förbjuder inte att dödsstraff döms ut, men bestämmer att straffet inte får verkställas med avseende på de nämnda personerna.

Artikel II innehåller bestämmelserna om undertecknande, ratificering, godkännande och ikraftträdande av protokollet.

1.3. Avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor

Avtalets inledning innehåller bestämmelser av samma typ som inledning till Pfp-avtalet. Hänvisningarna till särskilda avtal avser bl.a. möjligheten att mellan vissa parter komma överens om styrkors inresa samt vid behov om kompletterande bestämmelser om styrkornas ställning på den mottagande statens territorium.

I artikel 1.1 definieras följande centrala begrepp som används i avtalet: "styrka", "civil komponent", "anhörig", "sändande stat", "mottagande stat", "den sändande statens militärmyndigheter" och "Nato-rådet". Enligt stycke 2 i artikeln gäller avtalet för parternas lokala myndigheter på samma sätt som för deras centrala myndigheter. Egen-dom som ägs av lokala myndigheter betrak-tas dock inte som egendom tillhörig en part enligt artikel VIII.

I artikel II bestäms att en sändande stats styrkor och civila komponenter samt anhöriga till medlemmar i dessa skall följa lagarna i den mottagande staten. Denna sedvane-rättsliga regel har även inskrivits i modellav-talet (A/45/594) om Förenta Nationernas fredsbevarande styrkors ställning och i av-talen med värdstaterna för FN:s fredsbeva-rande operationer om FN-truppernas status i sådana fall där det finns ett avtal. Enligt artikel II skall den sändande statens styrkor och civila komponenter också avhålla sig från all politisk verksamhet i den mottagan-de staten.

Enligt *artikel III* gäller den mottagande statens vanliga pass- och viseringsbestäm-melser inte för medlemmarna av en styrka, ej heller reglerna om registrering och kontroll av utlänningar, under förutsättning att de i stycke 2 i artikeln angivna formaliteter-na i det mottagande landet efterföljs. Enligt artikel III.2 skall medlemmarna av en styrka på anmodan uppvisa ett identitetsbevis som utfärdats av den sändande staten och en förflyttningsorder som givits av den sändande staten eller Nato. Enligt artikel III.3 använ-dar medlemmar av en civil komponent och anhöriga pass som resedokument. I artikel III.4 och 5 bestäms om förfarandet vid hem-sändning och utvisning av medlemmar av en styrka eller en civil komponent från den mottagande statens territorium.

Enligt bestämmelserna i *artikel IV* skall

den mottagande staten godkänna körkort eller körtillstånd som beviljats av den sän-dande staten eller, utan körprov, utfärda kör-kort eller körtillstånd till den som har ett sådant dokument.

Enligt *artikel V* bär medlemmarna av den sändande statens styrkor i regel militär uni-form och deras tjänstefordon skall vara för-sedda med nationalitetsbeteckningar.

Enligt *artikel VI* får medlemmarna av den sändande statens styrkor bära vapen. Denna bestämmelse gäller endast den sändande statens soldater. Detta betyder att artikel VI inte ger t.ex. civila vakter eller brottsutreda-re från den sändande staten rätt att bära va-pen i den mottagande staten. Myndigheterna i den sändande staten skall välvilligt behand-la framställningar som den mottagande sta-ten gör om rätten att bära vapen. Den motta-gande staten kan t.ex. begära förhandsanmä-lan om de vapen som kommer att tas in i landet och bäras där. Vid Pfp-övningar upp-rättas alltid ett särskilt dokument i vilket man kan avtala om detaljerade regler i frågor som gäller rätten att bära vapen.

Artikel VII innehåller mycket detaljerade bestämmelser om straffrättslig domsrätt och disciplinförfarande. Artikelens förhållande till finsk lagstiftning behandlas i avsnitt 2. Ut-gångspunkten är att den straffrättsliga doms-rätten regleras i de enskilda staternas lag-stiftningar. Eftersom en stats väpnade styrkor är statliga organ, ges den sändande sta-ten dock i avtalet mera långtgående rättig-heter än normalt vad gäller utövandet av domsrätt och uppåtthållande av disciplin i truppen.

Enligt artikel VII.1a har den sändande sta-tens militärmyndigheter rätt att i den motta-gande staten utöva all straffrättslig och disci-plinär domsrätt som tillkommer dem enligt lagen i den sändande staten över alla perso-ner som lyder under militär lag i den staten. Enligt artikel VII.1 b har den mottagande statens myndigheter domsrätt i fråga om lag-överträdelser som har begåtts på den motta-gande statens territorium och som är straff-bara enligt detta lands lag. Utländska trupper och civila komponenter i den mottagande staten samt anhöriga till sådana personer åtnjuter sålunda inte immunitet mot straf-flagstiftningen i den mottagande staten.

Enligt artikel VII.2 a har den sändande statens militärmyndigheter exklusiv domsrätt över sådana lagöverträdelser som är straff-bara enligt lagstiftningen i den staten men

inte enligt lagstiftningen i den mottagande staten. Till dessa överträdelse räknas också brott mot staten säkerhet. Rivalitet i fråga om domsrätten kan inte uppstå mellan den sändande staten och den mottagande staten eftersom det är fråga om lagöverträdelse som inte är straffbara enligt den mottagande statens lagstiftning. Enligt artikel VII.2 b har den mottagande statens myndigheter exklusiv domsrätt i motsvarande situationer. Inte heller då kan konkurrens om domsrätten uppstå. I artikel VII.2 c bestäms att de brott mot statens säkerhet som avses i styckena 2 och 3 är: förräderi mot staten, sabotage, spionage eller överträdelse av någon lag med avseende på statshemligheter eller försvarshemligheter i den staten.

Artikel VII.3 innehåller bestämmelser för situationer där domsrätt tillkommer både den sändande staten och den mottagande staten. Enligt artikel VII.3 a har den sändande statens militärmyndigheter företräde vid utövande av domsrätt i fråga om lagöverträdelse som uteslutande avser den statens egendom och säkerhet eller som riktar sig uteslutande mot egendom tillhörig en annan medlem i en styrka eller en civil komponent från den staten eller en anhörig till en sådan medlem eller mot deras person eller som härrör från tjänsteutövning. Detta betyder att den sändande statens domsrätt kunde komma i fråga t.ex. i sådana fall där en medlem av den sändande statens styrkor misshandlar någon i sin styrka eller i sin familj. Enligt artikel VII.3 b har myndigheterna i den mottagande staten företräde att utöva domsrätt i fråga om varje annan lagöverträdelse än de som omnämns i a. Enligt VII.3 c skall en stat som har företräde underrätta myndigheterna i den andra staten, om den väljer att inte utöva domsrätten. Myndigheterna i den stat som har företräde skall välvilligt behandla begäran från myndigheterna i den andra staten att avstå från sin rätt i sådana fall där den begärande staten anser att ett sådant avstående skulle vara av särskild betydelse. Avståendet som avses i denna bestämmelse gäller rätten till företräde, inte domsrätten i sig.

I artikel VII.4 fastställs att bestämmelserna i artikeln inte kan anses innebära någon rätt för militärmyndigheterna i den sändande staten att utöva domsrätt över personer som är medborgare eller bosatta i den mottagande staten, om dessa inte är medlemmar av den sändande statens styrka.

I artikel VII.5 och 6 bestäms om samarbetet mellan den sändande staten och den mottagande staten för att utreda brott. Enligt artikel VII.5 a skall myndigheterna i den mottagande och den sändande staten bistå varandra med att anhålla medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller anhöriga till sådana personer inom den mottagande statens territorium och med att överlämna dem till den myndighet som har domsrätt i enlighet med vad som sagts tidigare. Denna avtalsbestämmelse innehåller sålunda en skyldighet att samarbeta för myndigheterna i den sändande staten och den mottagande staten. Däremot ålägger denna bestämmelse inte en tredje stat i Pfp-avtalet att samarbeta. Skyldigheten att bistå vid utredningen av brott och vid anhållandet är inte beroende av ömsesidig straffbarhet. Enligt avtalsbestämmelsens formulering är skyldigheten inte direkt kopplad till överlåtelse av garningsmannen (till den andra statens territorium). Enligt artikel VII.5 b skall myndigheterna i den mottagande staten snarast underrätta militärmyndigheterna i den sändande staten om någon medlem av en styrka eller av en civil komponent eller deras anhöriga har anhallits. Enligt artikel VII.5 c skall en anklagad medlem av en styrka eller en civil komponent över vilken den mottagande staten skall utöva domsrätt, om han är i den sändande statens förvar, kvarstanna där till åtal väckts mot honom av den mottagande staten. Avtalsbestämmelsen avser att trygga den mottagande statens möjlighet att utöva sin domsrätt. Vissa medlemsstater i Nato har bilateralt kommit överens om att en anhållen eller häktad person skall stanna kvar i den sändande statens förvar även efter det att åtal väckts.

Enligt artikel VII.6 a skall myndigheterna i den mottagande och den sändande staten bistå varandra med utförande av all nödvändig utredning av lagöverträdelse och uppdragning och sammanställning av bevisning inklusive beslagtagande av och, i förekommande fall, överlämnande av föremål som sammanhänger med överträdelsen. Enligt artikel VII.6 b skall parternas myndigheter underrätta varandra om vidtagna åtgärder i sådana fall där ömsesidig domsrätt förekommer. Med stöd av denna bestämmelse är parterna inte skyldiga att på eget initiativ lämna varandra bistånd. Bistånd skall lämnas endast på begäran av den andra parten.

Enligt artikel VII.7 a skall en dödsdom

inte verkställas av den sändande statens myndigheter i en sådan stat vars lagstiftning inte har dödsstraff för ett sådant brott. Bestämmelserna om begränsning av användningen av dödsstraff har kompletterats med tilläggsprotokollet till Pfp-avtalet.

Enligt artikel VII.7 b skall myndigheterna i den mottagande staten välvilligt pröva en begäran från myndigheterna i den sändande staten om biträde avseende verkställande av fängelsestraff som ådömts av myndigheterna i den sändande staten inom den mottagande statens territorium.

Artikel VII.8 innehåller bestämmelser om tillämpning av regeln *ne bis in idem*.

Artikel VII.9 innehåller bestämmelser om rättvis rättegång. I den mottagande staten har den åtalade rätt till snar och snabb rättegång. Den åtalade har också rätt att få del av anklagelserna mot honom, att förhöra vittnen och själv inkalla vittnen, att själv välja försvarare eller att få ett helt eller delvis kostnadsfritt biträde, att få tillgång till tolk samt att meddela sig med en representant för den sändande statens regering och, om domstolens regler så medger, att ha en sådan representant närvarande vid rättegången. Finsk lagstiftning garanterar de rättigheter som avses i detta stycke.

Artikel VII.10 reglerar den sändande statens myndigheters rätt att upprätthålla ordning och säkerhet bland trupperna. Reguljära militära förband som ingår i en styrka har rätt att utöva polisiär myndighet i förläggningar, anläggningar och andra utrymmen som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Styrkans militärpolis får vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet inom dessa lokaler. Denna bestämmelse påverkar inte de fullmakter som den mottagande statens polis har. Rättigheterna för den sändande statens myndigheter att vidta åtgärder för att upprätthålla ordningen är begränsade till platser som är i den sändande statens besittning. Som den sändande statens område kan t.ex. övningsområdet betraktas. Enligt artikel VII.10 b anlitas den sändande statens militärpolis utanför dessa lokaler endast i kraft av avtal med myndigheterna i den mottagande staten och i samarbete med dessa myndigheter.

Enligt artikel VII.11 skall varje part vinnlagga sig om att införa sådan lagstiftning, inbegripet bestämmelser om straff, som tryggar säkerhet och skydd för egendom och

handlingar tillhörande andra parter.

Artikel VIII innehåller detaljerade bestämmelser om skadeståndsansvar. Artikeln är uppdelad i 10 stycken, av vilka styckena 1—5 avser skador som vållas under tjänstgöring. Artikel VIII har som grundläggande princip att en suverän stat inte är befriad från skadeståndsskyldighet som uppkommer till följd av vissa handlingar utförda av statens tjänstemän eller myndigheter. Skadeståndsskyldigheten gäller dock inte samtliga sådana skador. Nato-sofa utgår också från att den mottagande staten åtar sig att bära vissa skadestånd och i fråga om skador som åsamkats under tjänstgöring delas ansvaret mellan den mottagande och den sändande staten.

Stycke 1 i artikeln innehåller bestämmelser om skador som vållats på egendom som en part äger och som används av dess land-, sjö- eller luftstridskrafter (allmän egendom). Enligt detta stycke avstår man också från anspråk på bärgarlön under förutsättning att det bärgade fartyget eller lasten ägdes av en part och användes av dess väpnade styrkor i samband med Nato-verksamhet.

Artikel VIII.2 innehåller bestämmelser om annan egendom som tillhör en part och befinner sig inom dess territorium. Frågan om annan parts ansvar avgörs av en skiljedomare, om inte parterna kommer överens om annat. Den som utses till skiljedomare skall vara medborgare i den mottagande staten. Avtalet innehåller inte bestämmelser om tillämplig lag. I praktiken är det i allmänhet den mottagande statens lagstiftning som har tillämpats. I artikel VIII.2 b bestäms ytterligare att en part kan anmoda ordföranden i Nato-rådets ställföreträdarförsamling att utse skiljedomare om parterna inte kan enas om en skiljedomare. Enligt artikel III i Pfp-avtalet tillämpas denna bestämmelse dock inte på de fall där Pfp-länder som inte är Nato-länder är inblandade. Parterna förbinder sig att avstå från smärre anspråk, dvs. i de fall ersättningsbeloppet understiger de summor som anges i avtalet. De summor som anges i förteckningen motsvarade 1 400 US dollar då Nato-sofa ingicks och kan betraktas som ett ungefärligt belopp. Under årens lopp har valutakurserna ändrats såväl absolut sett som i förhållande till varandra. Under avtalets 40-åriga historia har summorna inte justerats en enda gång trots att denna möjlighet inskrivits i avtalet.

Enligt artikel VIII.3 skall som i styckena 1 och 2 avsedd egendom tillhörande part även

räknas fartyg som utan besättning inchartrats av part eller som har rekvirerats på sådana villkor och fartyg som har tagits i beslag av parten.

Enligt artikel VIII.4 avstår parterna från sina anspråk mot varandra för skada eller dödsfall som vållats medlemmar av krigsmakten under officiell tjänsteutövning. Bestämmelsen saknar betydelse för den skadelidandes rätt att kräva skadestånd.

Artikel VIII.5 gäller skador som vållats tredje man på den mottagande statens territorium. Tredje man kan vara en fysisk person eller en juridisk person, inbegripet stater som inte är parter till avtalet. Ett skadeståndsanspråk skall behandlas av den mottagande staten som om skadan hade vållats av den statens egna trupper. Den mottagande staten betalar till tredje man en ersättning som fastställts av domstol eller som överenskommit mellan parterna. Denna ersättning är slutgiltig och bindande för parterna. Den sändande staten svarar för högst 75 % av skadeståndet. Enligt artikel VIII.5 f kan Nato-rådet på begäran av en part avvika från det skadeståndssystem som anges i avtalet, om tillämpningen av avtalsbestämmelserna förorsakar en part betydande börda. På grund av artikel III i Pfp-avtalet tillämpas denna punkt inte på parter som inte är medlemsstater i Nato. De Pfp-länder som inte hör till Nato skall genom förhandlingar komma överens om frågan om avräkning. Enligt artikel VIII.5 g får en medlem av en styrka eller en civil komponent inte göras till föremål för rättsliga åtgärder vad gäller verkställande av dom som har meddelats mot honom i den mottagande staten i ärenden som sammanhänger med tjänsteutövning. Detta partiella förbud mot verkställighet har dock inte betydelse för den skadelidandes ställning eftersom den mottagande staten har förbundit sig att till den skadelidande betala den ersättning som fastställts i domstol eller genom överenskommelse. Enligt artikel VIII.5 h tillämpas bestämmelserna i Nato-sofa i regel inte på anspråk som härrör från skador förorsakade inom sjöfarten.

Artikel VIII.6 gäller sådana skadeståndsanspråk mot medlemmar av en styrka eller en civil komponent som härrör från åtalbara handlingar eller försummelser som inte har gjorts i tjänsten. I dessa fall skall anspråket inges till den mottagande statens myndigheter som skall bestämma ersättningen på ett

riktigt och rättvist sätt. En rapport i ärendet skall upprättas och rapporten överlämnas till myndigheterna i den sändande staten som avgör om betalning skall erbjudas ex gratia. Om den skadelidande accepterar anbudet betalas ersättningen av den sändande staten. Bestämmelserna i detta stycke påverkar inte den mottagande statens domstolars behörighet att behandla skadeståndsanspråk, om inte skadestånd har erlagts. Den skadelidande kan sålunda vägra ta emot erbjuden ersättning och yrka på skadestånd i domstol av den som vållat skadan. Enligt stycke 7 skall även skadeståndsanspråk till följd av otillåtet bruk av militära fordon behandlas i enlighet med stycke 6.

Enligt artikel VIII.8 skall en skiljedomare avgöra tvister som gäller om en åtalbar handling eller försummelse av en medlem av en styrka eller en civil komponent har skett i tjänsten eller om den sändande statens fordon hade använts olovligen.

I artikel VIII.9 bestäms att den sändande staten inte skall åberopa immunitet från domstolarnas domsrätt i den mottagande staten för medlemmar av en styrka eller en civil komponent med avseende på den civilrättsliga domsrätten. Stycke 10 i artikeln innebär att den sändande staten och den mottagande staten är skyldiga att samarbeta vid upptagning av bevisning.

Artikel IX innehåller bestämmelser som gäller vistelsen i den mottagande staten för medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga. Bestämmelserna i denna artikel kommer knappast till användning vid de korta Pfp-övningar som finns på programmet den närmaste tiden. Enligt artikel IX.1 får personal från den sändande staten köpa varor och tjänster för eget bruk på samma villkor som medborgare i den mottagande staten. Enligt artikel IX.2 görs dessa varuköp i regel genom de enheter som upphandlar sådana varor för krigsmakten i den mottagande staten. Om det behövs skall den mottagande statens myndigheter ange vilka varor som inte får köpas eller som är föremål för begränsningar. Enligt artikel IX.3 skall myndigheterna i den mottagande staten sköta de arrangemang som behövs för att tillhandahålla de lokaler och de utrymmen samt hithörande anordningar och tjänster som den sändande statens styrkor och civila komponenter behöver. Dessa arrangemang skall i möjlig utsträckning stå i överensstämmelse med de villkor som gäller i det motta-

gande landet för liknande personal. Rättigheter och skyldigheter i samband härmed bestäms av lagstiftningen i den mottagande staten. I artikel IX.4 regleras ställningen för arbetstagare som tjänstgör i den sändande statens styrkor eller civila komponenter och anskaffandet av sådan arbetskraft. Enligt artikel IX.5 skall läkartjänster vid behov ordnas för medlemmar av den sändande statens styrkor och civila komponenter och deras anhöriga. Detta stycke förutsätter inte att den mottagande staten utökar sina hälsovårdstjänster. Artikel IX.6 innehåller bestämmelser för att underlätta resor. Enligt artikel IX.7 skall den sändande staten betala varor, inkvartering och tjänster i den mottagande statens valuta.

Bestämmelserna i artikel XI.1 gäller den mottagande statens tullmyndigheters rätt att vidta de normala åtgärder som gäller i den mottagande staten i samband med inresa. Bestämmelserna i Artikel XI.2 gäller tillfällig tullfri införsel av tjänstefordon och skattefritt framförande av sådana fordon i vägtrafik. Enligt artikel XI.3 är officiella handlingar under officiell försegling undantagna tullinspektion. Bestämmelserna i artikel XI.4 gäller skattefri införsel av fordon som inte rullar för egen maskin och av förnödenheter, förråd och andra varor för styrkan. Bestämmelserna i artikel XI.5 gäller skattefri införsel av varor för personligt bruk. Artikel XI.6 gäller tillfällig skattefri införsel av motorfordon för eget bruk. Artikel XI.8 innehåller bestämmelser om utförsel av varor som införts skattefritt och om överlåtande av sådana varor i den mottagande staten. Enligt artikel XI.9 får varor som inköpts i den mottagande staten utföras endast i enlighet med den statens lagstiftning. Enligt bestämmelserna i artikel XI.10 skall tullmyndigheterna medge lättnader för militära styrkor vid gränspasserings. Enligt artikel XI.11 får drivmedel och smörjmedel införas skattefritt. I artikel XI.12 definieras vad som avses med "tull" i artikeln. Enligt artikel XI.13 tillämpas bestämmelserna i artikeln även på transitering genom en parts territorium.

Enligt bestämmelserna i artikel XII får den mottagande staten kräva att vissa villkor uppfylls innan skattefrihet enligt avtalet beviljas, för att förhindra missbruk.

Artikel XIII innehåller bestämmelser om samarbete och rättshjälp mellan myndigheterna i den mottagande och den sändande staten.

I artikel XIV bestäms att personal från den sändande staten lyder under valutabestämmelserna i såväl den sändande staten som den mottagande staten och att särskilda valutabestämmelser får utfärdas för dem.

Enligt bestämmelserna i artikel XV skall parterna, om fientligheter som rör dem utbryter, granska om avtalets bestämmelser borde ändras till någon del. Om fientligheter utbryter har samtliga parter rätt att med 60 dagars varsel upphäva tillämpningen av bestämmelserna i avtalet för sitt vidkommande. I sådana situationer skall parterna samråda i syfte att komma överens om ersättande bestämmelser.

Enligt *artikel XVI* skall bestämmelser som gäller tolkningen eller tillämpningen av avtalet överenskommas genom förhandlingar. I enlighet med artikel III i Pfp-avtalet tillämpas inte hänskjutning till Nato-rådet av tvister som avses i denna artikel för de parter del som inte är medlemmar av Nato. Tvister som gäller dem skall alltid lösas genom förhandlingar.

Artiklarna XVII—XX innehåller de sedvanliga slutbestämmelserna om ändring av avtalet och om ratifikation, ikraftträdande och uppsägning av avtalet samt om avtalets territoriella utsträckning.

2. Förhållandet mellan finsk lagstiftning och avtalen och tilläggsprotokollet

I det följande utreds vissa avtalsbestämmelsers förhållande till lagstiftningen i Finland.

De i artikel III.2 i Nato-sofa avsedda friheterna som gäller formaliteterna vid inresa skall beviljas om formaliteterna i bestämmelsen och i det mottagande landet följs. Enligt detta kan Finland som part uppställa vissa formaliteter för inresa och utresa som förutsättningar för beviljande av pass- och viseringsfrihet, inom ramen för sina övriga internationella åtaganden. Det kan t.ex. förutsättas att främmande stats styrkor i regel skall anlända till Finland i grupper. Enligt 2 § utlänningsförordningen (142/1994) kan ett identitetsbevis godkännas i stället för pass, om det till sina väsentliga delar uppfyller kraven på pass. Avtalet utsträcker användningen av identitetsbevis som resedokument i samband med Pfp-evenemang i Finland till medborgare i sådana Pfp-länder

med vilka bilaterala avtal inte ingåtts om godkännande av identitetsbevis som resedokument. Enligt 2 § passlagen (642/1986) är passet finska medborgares primära resedokument. Finska medborgare får resa utan pass till de nordiska länderna. Genom Schengenavtalet kommer passfriheten att utvidgas. Dessutom kan det i förordning bestämmas om andra fall där rätten att resa ut ur landet inte behöver styrkas med pass. Med anledning av bestämmelserna i artikel III avser man inte att utfärda nya bestämmelser om finska medborgares resedokument.

Med hänsyn till artikel IV i Nato-sofa stadgas det i 6 kap. i den finska körkortsförordningen (845/1990) om godkännande av internationellt och utländskt körkort i Finland. Enligt 34 § 3 mom. körkortsförordningen kan även annat körkort än sådant utländskt körkort som uttryckligen omnämns i förordningen ge rätt att föra fordon i Finland, om detta följer av internationellt avtal.

Artikel VII.1 a gäller rättigheterna för den sändande statens militärmyndigheter att utöva straffrättslig och disciplinär domsrätt i den mottagande staten. Enligt finsk lag har finska militärmyndigheter rätt att bestämma endast om disciplinära påföljder. Straffrättsliga straff för militära brott som begåtts av finska soldater kan utdömas endast av allmänna domstolar i Finland. Avtalsbestämelsen utsträcker inte de finska militärmyndigheternas behörighet då Finland står som sändande stat. Detsamma gäller även bestämmelserna i artikel VII.2 a i Nato-sofa.

I artikel VII.1 a i Nato-sofa bestäms att den sändande statens militärmyndigheter har rätt att i den mottagande staten utöva all straffrättslig och disciplinär domsrätt som tillkommer den enligt lagen i den sändande staten över alla personer som lyder under militär lag i den staten. Av 1, 2 och 84 § regeringsformen för Finland följer principen att en främmande stats myndigheter inte kan utöva offentlig makt på finskt territorium. Finland tolkar artikel VII.1 a i Nato-sofa så att bestämmelsen de facto inte gäller utövande på finskt territorium av domsrätt som utgår från domstol i den sändande staten. Meningen är att Finland skall avge en förklaring med detta innehåll i samband med godkännandet av avtalet. Tolkningen påverkar inte tillämpningsområdet för den sändande statens domsrätt utan endast utövandet av den på finskt territorium genom den sändande statens domstolar. Den sändande statens

disciplinära domsrätt i fråga om de egna styrkorna är ett absolut villkor för ledningen och en intern fråga för upprätthållandet av ordningen och den står inte i strid med finsk lagstiftning.

Artikel VII.3 a i Nato-sofa avviker från stadgandena i 1 kap. strafflagen i Finland (626/1996) enligt vilka finsk lag tillämpas på brott som har begåtts i Finland. Finska myndigheter har primär domsrätt, men en främmande stat kan ha parallell domsrätt vad gäller brott som begåtts i Finland. I 1 kap. 15 § strafflagen bestäms det dock att om en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland eller någon annan författning eller bestämmelse som är internationellt förpliktande för Finland i något fall begränsar tillämpningsområdet för finsk straffrätt utöver vad som stadgas i kapitlet, skall begränsningen följas så som det har avtalats. Utan hinder av vad som bestäms i kapitlet skall dessutom iakttas de begränsningar av tillämpningsområdet för finsk lag som följer av allmänt erkända folkrättsliga regler. I regeringens proposition till riksdagen om revidering av lagstiftningen om tillämpningsområdet för finsk straffrätt (RP 1/1996) konstateras i fråga om sedvanerätten att främmande staters örlogsfartyg inte omfattas av de straffrättsliga bestämmelserna i kuststaten. I propositionen konstateras också att främmande staters militära styrkor har ansetts stå utanför tillämpningsområdet för de straffrättsliga bestämmelserna i vistelselandet. Denna särskilda ställning har inte begränsats till att gälla endast militärer, utan den gäller även andra personer som med stöd av avtal tjänstgör i de militära styrkorna. Innehållet i och omfattningen av undantaget har dock inte definierats exakt. Undantagets tillämplighet på främmande staters styrkor vid vistelse i Finland inom ramen för PöP är likaså oklar. Eftersom sedvanerätten inte är vedertagen i fråga om detta, är det fråga om en sådan förpliktelse till följd av internationellt avtal som avses i 1 kap. 15 § strafflagen. I artikel VII.3 a avsedda militära brott eller tjänstebrott som begåtts av soldater från den sändande staten har den finska domstolen inte heller behörighet att behandla, bl.a. på grund av att strafflagens bestämmelser om militära brott och tjänstebrott är avgränsade nationellt.

På finskt territorium får endast finska myndigheter använda brottmålsprocessuella tvångsmedel. Den i artikel VII.5 a Nato-sofa

avsedda samarbetskyldigheten för den sändande och den mottagande staten anses inte strida mot denna princip. En motsvarande skyldighet att samarbeta ingår i artikel VII.6 a. Enligt 53 § 1 mom. polislagen (493/1995) gäller om handräckning som polisen ger till polisen i en främmande stat det som särskilt bestäms eller avtalas i internationella avtal som är förpliktande för Finland.

I artikel VII.5 c i Nato-sofa bestäms att en anklagad medlem av en styrka eller en civil komponent över vilken den mottagande staten skall utöva domsrätt skall, om han är i den sändande statens förvar, kvarstanna där tills åtal har väckts mot honom av den mottagande staten. I Finland får en person som är misstänkt för brott anhållas eller häktas under de förutsättningar som fastställs i 3 § och 8 § (213/1995) tvångsmedelslagen (450/1987). Om den misstänkte kvarhålls av den sändande staten är det emellertid inte sannolikt att förutsättningarna för anhållande eller häktande enligt 3 § 1 mom. 2 punkten tvångsmedelslagen uppfylls. I praktiken uppstår ingen konflikt mellan bestämmelserna i tvångsmedelslagen och avtalsbestämmelserna.

Enligt artikel VII.7 b i Nato-sofa skall myndigheterna i den mottagande staten välvälligt pröva en begäran från myndigheterna i den sändande staten om biträde avseende verkställande av sådant fängelsestraff inom den mottagande statens territorium som har ådömts av myndigheterna i den sändande staten. Enligt 3 § lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (9/1994) kan ett frihetsstraff som har fastställts i en främmande stat verkställas i Finland endast om den dömda är finsk medborgare. Med beaktande av den ovan föreslagna förklaringen av Finland och den korta tid som de planerade Pfp-övningarna kommer att ta i anspråk föreslås ingen ändring av lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder.

Enligt artikel VIII.1 i Nato-sofa avstår parterna från anspråk mot de andra parterna för skador som vållats på egendom som parten i fråga äger och som används av dess styrkor. På skador som inträffat i Finland tillämpas skadeståndslagen (412/1974). Finska staten kan avstå från sin rätt till skadestånd i de fall som avses i artikel VIII.1.

I de fall som avses i artikel VIII.2 a i Nato-sofa där skada vållats annan egendom

tillhörig en part skall frågan om ansvar avgöras och skadeståndsbeloppet fastställas av en skiljedomare, om inte parterna kommer överens om annat. Skiljedomarens beslut är bindande och slutgiltigt för parterna. De bindande beslut som fattas genom skiljeförfarande gäller frågor som Finland i egenskap av avtalsstat har möjlighet att komma överens om och de kan inte leda till en förpliktelse att ändra lagstiftningen i Finland.

I artikel IX.5 i Nato-sofa bestäms att om en styrka eller en civil komponent på den ort där den är stationerad har otillräckliga medicinska och dentala faciliteter, får dess medlemmar och deras anhöriga åtnjuta läkarvård och tandvård inklusive intagning på sjukhus under samma förhållanden som motsvarande personalkategorier i den mottagande staten. Bestämmelsen förutsätter inte att Finland utökar sina hälsovårdstjänster. Enligt artikel IX.7 i Nato-sofa betalas den mottagande staten ersättning för dessa tjänster, om det inte finns några allmänna eller särskilda finansiella avtal mellan parterna. Allmän hälsovård lämnas endast inom ramen för finsk lagstiftning. Enligt folkhälsolagen (66/1972) ordnar kommunen brådskande sjukvård på kommunens område. Medlemmar av en främmande stats styrkor och medföljande civila komponenter kan i Finland anlita kommunala sjukvårdsinrättningars tjänster på samma sätt som soldater och annan personal i Finlands försvarsmakt. Om privata vårdtjänster används kan man få ersättning enligt sjukförsäkringslagen. När hälsovårdstjänster lämnas och ersättningar betalas för dem skall även EG-förordningen om social trygghet (Rådets förordning (EEG) nr 1408/71, 5.7.1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen), som tillämpas i EES-området, beaktas liksom också verkställighetsförordningen och de överenskommelser om social trygghet och sjukvård som Finland har ingått.

Bestämmelserna i artikel X i Nato-sofa, vilka reglerar en persons beskattningsort samt beskattningen av den lön som en person erhåller av den sändande staten, avviker från gällande lagstiftning. Det kan dock anses motiverat att godkänna bestämmelser av denna typ eftersom de enligt avtalet inte skall gälla medborgare i den mottagande staten och dessutom kommer de att tillämpas endast under en begränsad tid. Enligt artikel

XII i Nato-sofa får den mottagande staten som villkor för skattefrihet enligt avtalet kräva att vissa sådana förutsättningar är uppfyllda som förhindrar missbruk.

Bestämmelserna i artiklarna XI-XIII i Nato-sofa, vilka gäller bl.a. tullfrihet för vissa varor, kommer att utvidga tillämpningsområdet för såväl den nationella tullagstiftningen som tullreglerna på gemenskapsnivå. Gemenskapsreglerna har inga bestämmelser om tullfrihet för militära styrkor. Därför kan medlemsstaterna enligt artikel 136.1 i tullfrihetsförordningen (Rådets förordning (EEG) nr 918/83, 28.3.1983, om upprättandet av ett gemenskapssystem för tullbefrielse) medge befrielse från tullar enligt internationella fördrag till sådana väpnade styrkor på en medlemsstats territorium vilka inte opererar under den berörda statens flagga. Den tullfrihet som ingår i det avtal som nu skall sättas i kraft genom lag kan tillämpas direkt med stöd av avtalet och det finns sålunda inget behov av att ändra den nationella tullagen (1466/1994).

Bestämmelserna i artikel XI i Nato-sofa om tullfrihet avviker från gällande lagstiftning om mervärdesskatt och acciser. Bestämmelserna om tullfrihet, vilka ingår i avtalet som sätts i kraft genom en lag, kan tillämpas direkt med stöd av avtalet och det finns inget behov av att ändra den nationella lagstiftningen. Huruvida avtalets bestämmelser om skattefrihet avviker från EG-reglerna om harmoniserad mervärdesskatt och accis är till en del en tolkningsfråga. Om bestämmelserna avviker från gemenskapslagstiftningen måste Europeiska unionens råd bevilja en fullmakt som ger rätt att godkänna avtalet. Eftersom inga andra medlemsländer i EU, vilka är parter till avtalet, har vidtagit åtgärder för att inhämta nämnda fullmakt, kommer inte heller Finland att göra det ensamt.

Enligt 6 § 2 mom. regeringsformen (969/1995) får ingen dömas till döden. Användningen av dödsstraff i fredstid togs bort ur det finska rättssystemet genom en lag som utfärdades 1949 (728/1949). Dödsstraffet försvann helt och hållet ur det finska rättssystemet genom en lag som utfärdades 1972 (343/1972). Också internationellt har Finland förbundit sig att slopa dödsstraffet genom att godkänna det andra fakultativa protokollet till konventionen om medborgerliga rättigheter och politiska friheter (FördrS 48—49/1991) och det sjätte protokollet till

konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18—19/1990). Artikel VII.7 a i Nato-sofa betyder för Finlands del att ingen sändande stats myndigheter får verkställa dödsstraff på finskt territorium. Bestämmelserna i tilläggsprotokollet till PFP-avtalet ger medlemmar av finska styrkor och civila komponenter samt dessas anhöriga ett ytterligare skydd mot dödsstraff i sådana fall där lagstiftningen i en annan stat som är part till tilläggsprotokollet tillåter användningen av dödsstraff och denna mottagande stat har domsrätt över den finska personalen med stöd av bestämmelserna i Nato-sofa.

3. Ikraftträdande

För Finlands del träder Nato-sofa i kraft 30 dagar efter det att Finland har deponerat sitt godkännandeinstrument. Tilläggsprotokollet träder i kraft för Finland den dag godkännandeinstrumentet deponeras. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt med avtalet och tilläggsprotokollet.

I maj 1997 deltar Finland i en nordisk fredsbevarande övning i PFP-anda i Norge och Finland bör godkänna avtalet före det.

4. Lagstiftningsordning

Enligt artikel VII.1 a i Nato-sofa har den sändande statens militärmyndigheter rätt att i den mottagande staten utöva all straffrättslig och disciplinär domsrätt som tillkommer dem enligt lagen i den sändande staten över alla personer som lyder under militär lag i den staten. I avsnitt 2 ovan har hänvisningar gjorts till den princip som härletts ur 1, 2 och 84 § regeringsformen för Finland enligt vilken främmande staters myndigheter inte får utöva offentlig makt på finskt territorium. Finland tolkar artikel VII.1 a i Nato-sofa så att den sändande statens domstolar de facto inte får utöva domsrätt på finskt territorium. Meningen är att Finland skall avge en förklaring med detta innehåll i samband med godkännandet av avtalet. Då avtalet sålunda inte ger främmande staters domstolar rätt att utöva domsrätt på finskt territorium kan avtalet inte anses strida mot regeringsformen.

Enligt artikel VII.5 a i Nato-sofa består den mottagande och den sändande statens

myndigheter varandra med att anhålla medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller anhöriga till dessa i den mottagande statens territorium och att överlämna dem till den myndighet som har domsrätt i enlighet med bestämmelserna i artikel VII. Enligt artikel VII.6 a bistår myndigheterna i den mottagande och den sändande staten varandra med att utföra nödvändig utredning av lagöverträdelser och uppta och sammanställa bevisning, inbegripet beslagtagande och, i förekommande fall, överlämnande av föremål som sammanhänger med överträdelsen. Dessa avtalsbestämmelser innehåller en skyldighet att handla gemensamt och enligt regeringens uppfattningen ger detta inte myndigheterna i den sändande staten rätt att självständigt vidta sådana åtgärder i Finland som innebär utövande av offentlig makt på finskt territorium. En part är inte heller skyldig att lämna bistånd på eget initiativ, utan endast om den andra parten gör en framställning om bistånd. Enligt regeringens uppfattning strider den sändande statens och de finska myndigheternas åtgärder med stöd av artikel VII.5 och 6 inte mot bestämmelserna i 1, 2 och 84 § regeringsformen. I detta sammanhang hänvisar regeringen till utrikesutskottets betänkande nr 6/1978 rd och grundlagsutskottets betänkande nr 2/1985. Enligt artikel VII.10 a har reguljära militära förband som ingår i en styrka rätt att utöva polisiär myndighet i förläggningar, anläggningar och andra utrymmen som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Styrkans militärpolis får vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet inom dessa lokaler. Utanför dessa lokaler skall främmande stats militärpolis emellertid anlitas endast i kraft av avtal med finska myndigheter och i samarbete med finska myndigheter. Upprätthållandet av ordning och säkerhet inom en utländsk styrka är inte sådan verksamhet som står i strid med regeringsformen.

Bestämmelserna i artikel VIII.2 a i Nato-sofa om skiljeförfarande kan inte på det sätt som anges i grundlagsutskottets utlåtande nr 2/1990 rd och nr 15/1992 rd leda till att Finland kunde bli tvunget att ändra sin lagstiftning. Därför förutsätter avtalet inte godkännande i grundlagsordning och artikel VIII.2 innehåller inte heller i övrigt bestämmelser som hör till området för lagstiftningen.

Enligt regeringens uppfattning innehåller

Nato-sofa inte bestämmelser som kräver inskränkt grundlagsordning. Propositionen föreslås bli föremål för behandling i grundlagsutskottet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att lagförslaget behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen.

5. Behovet av riksdagens samtycke

Bestämmelserna i artikel VII.3 a.i i Nato-sofa hör till området för lagstiftningen eftersom de på det sätt som avses i 1 kap. 15 § strafflagen begränsar tillämpningsområdet för finsk straffrätt med hänsyn till vad som bestäms i 1 kap.1 § strafflagen.

Artikel VII.5 och 6 i Nato-sofa innehåller bestämmelser med stöd av vilka den sändande statens myndigheter skall bistå myndigheterna i Finland vid anhållandet av medlemmar av den sändande statens styrkor eller civila komponenter eller av dessa personers anhöriga samt vid utredningen av lagöverträdelser. Finland tolkar denna bestämmelse så att den inte innehåller utövande av offentlig makt. Den i avtalet avsedda verksamheten av främmande stat på finskt territorium gäller dock ett sådant område som enligt rådande uppfattning skall regleras genom lag.

Bestämmelserna i artikel VII.7 a i Nato-sofa och i artikel I i avtalets tilläggsprotokoll, vilka gäller begränsning av användningen av dödsstraff, innehåller reglering som är central med hänsyn till den enskildes rättsliga ställning och som enligt rådande uppfattning hör till området för lagstiftningen.

Bestämmelserna i artiklarna X-XII i Nato-sofa om befrielse från tullar och skatter hör till lagstiftningens område med stöd av 61 § regeringsformen och förutsätter samtycke av riksdagen.

Med stöd av det ovan anförda och i enlighet med 33 § regeringsformen föreslås

att Riksdagen godkänner de bestämmelser som kräver Riksdagens samtycke i det i Bryssel den 19 juni 1995 ingångna avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och i tilläggsprotokollet till avtalet.

Eftersom avtalet och tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lag

om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och i tilläggsprotokollet till avtalet

I enlighet med riksdagens beslut bestäms:

1 §
Bestämmelserna i det i Bryssel den 19 juni 1995 ingångna avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och i tilläggsprotokollet till avtalet är, för så vitt de hör till

området för lagstiftningen, i kraft så som därom har överenskommits.

2 §
Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Helsingfors den 21 mars 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Utrikesminister *Tarja Halonen*

(Översättning)

**AVTAL MELLAN DE STATER SOM ÄR
PARTER I NORDATLANTISKA
FÖRDRAGET OCH ANDRA STATER
SOM DELTAR I PARTNERSKAP FÖR
FRED OM STATUS FÖR DERAS
STYRKOR**

**AGREEMENT AMONG THE STATES
PARTIES TO THE NORTH ATLANTIC
TREATY AND THE OTHER STATES
PARTICIPATING IN THE PART-
NERSHIP FOR PEACE REGARDING
THE STATUS OF THEIR FORCES**

De stater som är parter i Nordatlantiska fördraget upprättat i Washington den 4 april 1949 och de stater som har antagit inbjudan till Partnerskap för fred som utfärdades och undertecknades av stats- och regeringscheferna i medlemsstaterna i Nato i Bryssel den 10 januari 1994, och som har undertecknat ramdokumentet avseende Partnerskap för fred,

som tillsammans utgör deltagande stater Partnerskap för fred,

som anser att styrkor från en part i detta avtal kan sändas och mottagas efter avtal till en annan parts område,

som är medvetna om att beslut att sända och motta styrkor även fortsättningsvis skall göras till föremål för särskilda avtal mellan berörda parter,

som emellertid önskar definiera status för sådana styrkor när de befinner sig på annan parts område,

som återoppar avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor som upprättades i London den 19 juni 1951,

har kommit överens om följande.

Artikel I

Om inte annat föreskrivs i detta avtal och eventuella tilläggsprotokoll med avseende på egna parter, skall alla parter i detta avtal tillämpa bestämmelserna i avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status

The States Parties to the North Atlantic Treaty done in Washington on 4 April 1949 and the States which accept the invitation to Partnership for Peace issued and signed by the Heads of State and Government of the member States of the North Atlantic Treaty Organisation in Brussels on 10 January 1994 and which subscribe to the Partnership for Peace Framework Document;

Constituting together the States participating in the Partnership for Peace;

Considering that the Forces of one State Party to the present Agreement may be sent and received, by arrangement, into the territory of another State Party;

Bearing in mind that the decisions to send and to receive Forces will continue to be the subject of separate arrangements between the States Parties concerned;

Desiring, however, to define the status of such Forces while in the territory of another State Party;

Recalling the Agreement between the States Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces done at London on 19 June 1951;

Have agreed as follows:

Article I

Except as otherwise provided for in the present Agreement and any additional protocol in respect to its own parties, all States Parties to the present Agreement shall apply the provisions of the Agreement between

för deras styrkor som upprättades i London den 19 juni 1951, härnedan benämnt Nato-sofa, som om alla parter i detta avtal vore parter i Nato-sofa.

Artikel II

1. Utöver det område på vilket Nato-sofa har avseende skall detta avtal tillämpas för alla territorier tillhöriga parterna i detta avtal vilka inte är parter i Nato-sofa.

2. Vid tillämpning av detta avtal skall hänvisningar i Nato-sofa till Nordatlantiska fördragets område anses även innefatta de områden som avses i stycke 1 i denna artikel, och hänvisningar till Nordatlantiska fördraget skall anses omfatta Partnerskap för fred.

Artikel III

Vid uppfyllande av detta avtal med avseende på förhållanden som gäller stater som inte är parter i Nato-sofa, skall de bestämmelser i Nato-sofa som föreskriver att krav skall framläggas eller tvister skall hänskjutas till Nato-rådet, ordföranden i Nato-rådets ställföreträdareförsamling eller en skiljedomare, tolkas så att berörda parter är skyldiga att förhandla inbördes utan hänvändelse till någon utanförstående myndighet.

Artikel IV

Detta avtal kan kompletteras eller ändras i enlighet med internationell rätt.

Artikel V

1. Detta avtal skall vara öppet för under-tecknande av stat som antingen är part i Nato-sofa eller som antar inbjudan till Partnerskap för fred och undertecknar ramdokumentet avseende Partnerskap för fred.

2. Detta avtal skall ratificeras eller godkännas. Ratifikations- och godkännandeinstrument skall deponeras hos Förenta Stateras regering som skall notifiera alla signatär-makter om varje sådan deponering.

3. Trettio dagar efter det att tre signatär-stater, av vilka minst en är part i Nato-sofa och en har antagit i inbjudan till Partnerskap

Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces, done at London on 19 June 1951, hereinafter referred to as the NATO SOFA, as if all State Parties to the present Agreement were Parties to the NATO SOFA.

Article II

1) In addition to the area to which the NATO SOFA applies the present Agreement shall apply to the territory of all States Parties to the present Agreement which are not Parties to the NATO SOFA.

2) For the purposes of the present Agreement, references in the NATO SOFA to the North Atlantic Treaty area shall be deemed also to include the territories referred to in paragraph 1 of the present Article, and references to the North Atlantic Treaty shall be deemed to include the Partnership for Peace.

Article III

For purposes of implementing the present Agreement with respect to matters involving Parties that are not Parties to the NATO SOFA, provisions of the NATO SOFA that provide for requests to be submitted, or differences to be referred to the North Atlantic Council, the Chairman of the North Atlantic Council Deputies or an arbitrator shall be construed to require the Parties concerned to negotiate between or among themselves without recourse to any outside jurisdiction.

Article IV

The present Agreement may be supplemented or otherwise modified in accordance with International Law.

Article V

1) The present Agreement shall be open for signature by any State that is either a contracting Party to the NATO SOFA, or that accepts the invitation to the Partnership for Peace and subscribes to the Partnership for Peace Framework Document.

2) The present Agreement shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all signatory States of each such deposit.

3) Thirty days after three signatory States, at least one of which is a Party to the NATO SOFA and one of which has accepted

för fred och undertecknat ramdokumentet avseende Partnersskap för fred, har deponerat sina ratifikations- eller godkännandedokument skall detta avtal träda i kraft för dessa stater. Det skall träda i kraft för varje annan signatärstat trettio dagar efter dagen för deponering av dess instrument.

Artikel VI

Detta avtal kan sägas upp av varje part i avtalet efter skriftlig notifikation om uppsägning till Förenta Staternas regering som skall notifiera signatärstaterna om varje sådan notifikation. Uppsägningen skall få rättslig verkan ett år efter det att notifikationen mottagits av Förenta Staternas regering. Efter utgången av denna tidsfrist på ett år skall avtalet upphöra att gälla för den part som sagt upp det, utom vad gäller avgörande av ej avgjorda anspråk som härrör från tiden före den dag då uppsägningen får rättslig verkan, men skall fortsätta att vara i kraft för övriga parter.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina regeringar, undertecknat detta avtal.

Som skedde i Bryssel den 19 juni 1995 på engelska och franska språken varvid båda texter är lika giltiga i ett original som skall deponeras i Förenta Staternas regerings arkiv. Förenta Staternas regering skall överlämna bestyrkta kopior därav till alla signatärstater.

the invitation to the Partnership for Peace and subscribed to the Partnership for Peace Framework Document, have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval, the present Agreement shall enter into force in respect of those States. It shall enter into force in respect of each other signatory State thirty days after the date of deposit of its instrument.

Article VI

The present Agreement may be denounced by any Party to this Agreement by giving written notification of denunciation to the Government of the United States of America, which will notify all signatory States of each such notification. The denunciation shall take effect one year after receipt of the notification by the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the present Agreement shall cease to be in force as regards the Party that denounces it, except for the settlement of outstanding claims that arose before the day on which the denunciation takes effect, but shall continue to be in force for the remaining Parties.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done in Brussels, this 19th day of June, 1995 in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the Archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory States.

**TILLÄGGSPROTOKOLL TILL AVTALET
MELLAN DE STATER SOM ÄR
PARTER I NORDATLANTISKA
FÖRDRAGET OCH DE ANDRA STATER
SOM DELTAR I PARTNERSKAP FÖR
FRED OM STATUS FÖR DERAS
STYRKOR**

Parterna i detta tilläggsprotokoll till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor, vilket härnedan benämns avtalet,

som konstaterar att dödsstraff inte förekommer i vissa avtalsparters nationella lagstiftning,
har kommit överens om följande.

Artikel I

I den mån den har domsrätt enligt bestämmelserna i avtalet skall varje stat som är part i detta tilläggsprotokoll inte verkställa en dödsdom med avseende på någon medlem av en styrka eller dess civila komponent och deras anhöriga från någon annan stat som är part i detta tilläggsprotokoll.

Artikel II

1. Detta protokoll skall vara öppet för undertecknande av varje signatärstat av avtalet.

2. Detta protokoll skall ratificeras eller godkännas. Ratifikations- och godkännandeinstrument skall deponeras hos Förenta Staternas regering som skall notifiera alla signatärstater om varje sådan deponering.

3. Detta protokoll träder i kraft 30 dagar efter dagen för deponering av ratifikations- eller godkännandeinstrument av tre signatärstater, av vilka minst en skall vara part i Nato-sofa och en skall vara en stat som har

**ADDITIONAL PROTOCOL TO THE
AGREEMENT AMONG THE STATES
PARTIES TO THE NORTH ATLANTIC
TREATY AND THE OTHER STATES
PARTICIPATING IN THE PART-
NERSHIP FOR PEACE REGARDING
THE STATUS OF THEIR FORCES**

The State Parties to the present additional Protocol to the Agreement among the State Parties to the North Atlantic Treaty and the other States participating in the Partnership for Peace regarding the status of their Forces, hereinafter referred to as the Agreement;

Considering that the death penalty is not provided for under the domestic legislation of some Parties to the Agreement;

Have agreed as follows:

Article I

Insofar as it has jurisdiction according to the provisions of the Agreement, each State Party to the present additional Protocol shall not carry out a death sentence with regard to any member of a force and its civilian component, and their dependents from any other State Party to the present Additional Protocol.

Article II

(1) The present Protocol shall be open for signature by any signatory of the Agreement.

(2) The present Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all signatory States or each such deposit.

(3) The present Protocol shall enter into force 30 days after the date of deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval by three signatory States, at least one of which is a Party to the NATO SOFA and

antagit inbjudan att delta i Partnerskap för fred och har undertecknat ramdokumentet avseende Partnerskap för fred.

4. Detta protokoll skall träda i kraft med avseende på varje annan signatärstat dagen för deponering av dess ratifikations- eller godkännandeinstrument hos Förenta Staternas regering.

Som skedde i Bryssel den 19 juni 1995 på engelska och franska språken varvid båda texter är lika giltiga i ett original som skall deponeras i Förenta Staternas regerings arkiv. Förenta Staternas regering skall överlämna bestyrkta kopior härav till alla signatärstater.

one of which is a State having accepted the invitation to join the Partnership for Peace and having subscribed to the Partnership for Peace Framework Document.

(4) The present Protocol shall come into force in respect of each other signatory State on the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval with the Government of the United States of America.

Done in Brussels, this 19th day of June, 1995 in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all signatory States.

**AVTAL MELLAN PARTERNA I
NORDATLANTISKA FÖRDRAGET OM
STATUS FÖR DERAS STYRKOR**

London den 19 juni 1951.

Parterna i Nordatlantiska fördraget, som undertecknades i Washington den 4 april 1949,

som beaktar att styrkor från en part efter överenskommelse kan sändas för att tjänstgöra i annan parts område,

som är medvetna om att beslut att sända styrkor och om att villkor under vilka de sänds, i den mån dessa villkor inte bestäms i detta avtal, fortsättningsvis skall göras till föremål för särskilda avtal mellan berörda parter,

som emellertid önskar fastställa status för dessa styrkor när de befinner sig i annan parts område,

har kommit överens om följande.

Artikel I

1. I detta avtal avses med

a. "styrka" den personal som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter från någon part när den befinner sig på tjänsteuppdrag inom en annan parts territorium i Nato-området med förbehåll för att de två berörda parterna kan komma överens om att vissa personer, enheter eller förband inte skall betraktas såsom utgörande eller vara inbegripna i en "styrka" vid tillämpningen av detta avtal,

b. "civil komponent" de civilpersoner som medföljer en styrka tillhörig någon part och som är anställda i den partens krigsmakt, och som inte är statslösa personer eller medborgare i någon stat som inte är part i Nordatlantiska fördraget och inte heller är medborgare i eller har hemvist i den stat i vilken styrkan tjänstgör,

c. "anhörig" maka eller make till medlem av en styrka eller en civil komponent eller

**AGREEMENT BETWEEN THE PARTIES
TO THE NORTH ATLANTIC TREATY
REGARDING THE STATUS OF THEIR
FORCES**

London, 19 June, 1951

The Parties to the North Atlantic Treaty signed in Washington on 4 April, 1949,

Considering that the forces of one Party may be sent, by arrangement, to serve in the territory of another Party;

Bearing in mind that the decision to send them and the conditions under which they will be sent, in so far as such conditions are not laid down by the present Agreement, will continue to be the subject of separate arrangements between the Parties concerned;

Desiring, however, to define the status of such forces while in the territory of another Party;

Have agreed as follows:

Article I

1. In this Agreement the expression -

a. 'force' means the personnel belonging to the land, sea or air armed services of one Contracting Party when in the territory of another Contracting Party in the North Atlantic Treaty area in connexion with their official duties, provided that the two Contracting Parties concerned may agree that certain individuals, units or formations shall not be regarded as constituting or included in a 'force' for the purposes of the present Agreement;

b. 'civilian component' means the civilian personnel accompanying a force of a Contracting Party who are in the employ of an armed service of that Contracting Party, and who are not stateless persons, nor nationals of any State which is not a Party to the North Atlantic Treaty, nor nationals of, nor ordinarily resident in, the State in which the force is located;

c. 'dependent' means the spouse of a member of a force or of a civilian component, or

barn till sådan medlem som är beroende av honom eller henne för sitt uppehälle,

d. "sändande stat" den part som styrkan tillhör,

e. "mottagande stat" den part i vars territorium en styrka eller en civil komponent är förlagd, vare sig den är stationerad där eller befinner sig på genomresa,

f. "den sändande statens militärmyndigheter" de myndigheter i en sändande stat på vilka det lagligen ankommer att trygga de militära lagarnas efterlevnad i den staten med avseende på medlemmar av dess styrka eller civila komponent,

g. "Nato-rådet" det råd som inrättats enligt artikel 9 i Nordatlantiska fördraget eller något av dess underlydande organ som har befogenhet att handla på dess vägnar.

2. Detta avtal gäller för parternas lokala myndigheter inom deras territorier för vilka avtalet gäller eller kan utsträckas att gälla enligt artikel XX, på samma sätt som det gäller för parternas centrala myndigheter, dock med förbehåll för att egendom som ägs av lokala myndigheter inte skall betraktas som egendom tillhörig en part enligt artikel VIII.

Artikel II

En styrka och dess civila komponent och dess medlemmar, liksom anhängare till dessa, är skyldiga att följa lagarna i den mottagande staten och avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i detta avtal och särskilt från varje politisk verksamhet i den mottagande staten. Det är likaledes den sändande statens skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder i detta syfte.

Artikel III

1. Enligt de villkor som anges i stycke 2 i denna artikel och under iakttagande av bestämmelserna i den mottagande staten avseende inresa och utresa för en styrka och dess medlemmar, skall dessa vara undantagna från pass- och viseringsbestämmelser och kontroll vid inresa när de reser in i eller lämnar den mottagande statens territorium. De skall även vara undantagna från de regler i den mottagande staten som avser registrering och kontroll av utlänningar, men de skall inte anses ha rätt att vara stadigvarande bosatta i eller uppta hemvist inom den mottagande statens territorium.

a child of such member depending on him or her for support;

d. 'sending State' means the Contracting Party to which the force belongs;

e. 'receiving State' means the Contracting Party in the territory of which the force or civilian component is located, whether it be stationed there or passing in transit;

f. 'military authorities of the sending State' means those authorities of a sending State who are empowered by its law to enforce the military law of that State with respect to members of its forces or civilian components;

g. 'North Atlantic Council' means the Council established by Article 9 of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.

2. This Agreement shall apply to the authorities of political sub-divisions of the Contracting Parties, within their territories to which the Agreement applies or extends in accordance with Article XX, as it applies to the central authorities of those Contracting Parties, provided, however, that property owned by political sub-divisions shall not be considered to be property owned by a Contracting Party within the meaning of Article VIII.

Article II

It is the duty of a force and its civilian component and the members thereof as well as their dependents to respect the law of the receiving State, and to abstain from any activity inconsistent with the spirit of the present Agreement, and, in particular, from any political activity in the receiving State. It is also the duty of the sending State to take necessary measures to that end.

Article III

1. On the conditions specified in paragraph 2 of this Article and subject to compliance with the formalities established by the receiving State relating to entry and departure of a force or the members thereof, such members shall be exempt from passport and visa regulations and immigration inspection on entering or leaving the territory of a receiving State. They shall also be exempt from the regulations of the receiving State on the registration and control of aliens, but shall not be considered as acquiring any right to permanent residence or domicile in the territories of the receiving State.

2. Endast följande handlingar fordras för medlemmar av en styrka, vilka skall uppvisas på anmodan:

a. personligt identitetskort utfärdad av den sändande staten varav framgår namn, födelsedatum, grad och registreringsnummer (i förekommande fall), tjänstegren samt fotografi.

b. individuell eller kollektiv förflyttningsorder utfärdad på den sändande statens språk samt på engelska och franska av behörig myndighet i den sändande staten eller av Nato, varav framgår individens eller gruppens status såsom medlem av en styrka samt typ av förflyttningsorder. Mottagande stat kan begära att en förflyttningsorder skall vara kontrasignerad av behörig företrädare för den staten.

3. Medlemmar av en civil komponent och dess anhöriga skall i passen betecknas som sådana.

4. Om en medlem av en styrka eller en civil komponent lämnar sin anställning i den sändande staten och inte hemsändes, skall myndigheterna i den sändande staten omedelbart underrätta myndigheterna i den mottagande staten och lämna nödvändiga upplysningar. Myndigheterna i den sändande staten skall likaledes underrätta myndigheterna i den mottagande staten om varje medlem som har uteblivit olovligen i mer än 21 dagar.

5. Om den mottagande staten har begärt att någon medlem av en styrka eller en civil komponent skall förpassas från dess territorium eller har utfärdad en utvisningsorder mot någon tidigare medlem av en styrka eller en civil komponent eller mot en anhörig till en medlem eller tidigare medlem, skall myndigheterna i den sändande staten ta emot vederbörande person inom sitt eget territorium eller på annat sätt ombesörja att han omhändertas utanför den mottagande staten. Denna stycke avser endast personer som inte är medborgare i den mottagande staten och som har kommit in i den mottagande staten som medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller i avsikt att bli sådan medlem samt anhöriga till sådana personer.

Artikel IV

Den mottagande staten skall antingen

a. utan förarprov eller avgift erkänna såsom giltigt ett körtilstånd, körkort eller

2. The following documents only will be required in respect of members of a force. They must be presented on demand:

a. personal identity card issued by the sending State showing names, date of birth, rank and number (if any), service, and photograph;

b. individual or collective movement order, in the language of the sending State and in the English and French languages, issued by an appropriate agency of the sending State or of the North Atlantic Treaty Organisation and certifying to the status of the individual or group as a member or members of a force and to the movement ordered. The receiving State may require a movement order to be countersigned by its appropriate representative.

3. Members of a civilian component and dependents shall be so described in their passports.

4. If a member of a force or of a civilian component leaves the employ of the sending State and is not repatriated, the authorities of the sending State shall immediately inform the authorities of the receiving State, giving such particulars as may be required. The authorities of the sending State shall similarly inform the authorities of the receiving State of any member who has absented himself for more than twenty-one days.

5. If the receiving State has requested the removal from its territory of a member of a force or civilian component or has made an expulsion order against an ex-member of a force or of a civilian component or against a dependent of a member or ex-member, the authorities of the sending State shall be responsible for receiving the person concerned within their own territory or otherwise disposing of him outside the receiving State. This paragraph shall apply only to persons who are not nationals of the receiving State and have entered the receiving State as members of a force or civilian component or for the purpose of becoming such members, and to the dependents of such persons.

Article IV

The receiving State shall either

a. accept as valid, without a driving test or fee, the driving permit or licence or military

militärt kör tillstånd som har utfärdats av den sändande staten eller av en av dess myndigheter till en medlem av en styrka eller en civil komponent eller,

b. utan att kräva förarprov själv utfärda kör tillstånd eller körkort till medlem av en styrka eller en civil komponent som är innehavare av kör tillstånd, körkort eller militärt kör tillstånd utfärdat av den sändande staten eller av dess myndigheter.

Artikel V

1. Medlemmar av en styrka skall som regel bära uniform. Om inte annat bestäms i avtal mellan myndigheterna i de sändande och mottagande staterna skall för bärande av civila kläder gälla samma villkor som för medlemmar i den mottagande statens styrkor. Reguljära förband som ingår i en styrka skall bära uniform vid gränspassering.

2. Tjänstefordon tillhörande en styrka eller en civil komponent skall utöver registreringsnumret vara försett med tydlig nationalitetsbeteckning.

Artikel VI

Medlemmar av en styrka får inneha och bära vapen om de har tillstånd härtill enligt gällande bestämmelser. Myndigheterna i den sändande staten skall välvilligt behandla begäran från den mottagande staten i detta hänseende.

Artikel VII

1. Enligt bestämmelserna i denna artikel a. skall militärmyndigheterna i den sändande staten ha rätt att i den mottagande staten utöva all straffrättslig och disciplinär domsrätt som tillkommer dem enligt lagen i den sändande staten över alla personer som lyder under militär lag i den staten,

b. skall myndigheterna i den mottagande staten ha domsrätt över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhängiga i vad avser lagöverträdelser som har begåtts på den mottagande statens territorium och som är straffbara enligt detta lands lag.

2.a. Militärmyndigheterna i den sändande staten skall ha exklusiv domsrätt över personer som lyder under militär lag i den staten beträffande lagöverträdelser inklusive lagöverträdelser med avseende på den statens säkerhet, vilka är straffbara enligt den sändande statens lag men inte enligt den

driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof to a member of a force or of a civilian component; or

b. issue its own driving permit or licence to any member of a force or civilian component who holds a driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof, provided that no driving test shall be required.

Article V

1. Members of a force shall normally wear uniform. Subject to any arrangement to the contrary between the authorities of the sending and receiving States, the wearing of civilian dress shall be on the same conditions as for members of the forces of the receiving State. Regularly constituted units or formations of a force shall be in uniform when crossing a frontier.

2. Service vehicles of a force or civilian component shall carry, in addition to their registration number, a distinctive nationality mark.

Article VI

Members of a force may possess and carry arms, on condition that they are authorized to do so by their orders. The authorities of the sending State shall give sympathetic consideration to requests from the receiving State concerning this matter.

Article VII

1. Subject to the provisions of this Article, a. the military authorities of the sending State shall have the right to exercise within the receiving State all criminal and disciplinary jurisdiction conferred on them by the law of the sending State over all persons subject to the military law of that State;

b. the authorities of the receiving State shall have jurisdiction over the members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences committed within the territory of the receiving State and punishable by the law of that State.

2.a. The military authorities of the sending State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over persons subject to the military law of that State with respect to offences, including offences relating to its security, punishable by the law of the sending State, but not by the law of the recei-

mottagande statens lag.

b. Myndigheterna i den mottagande staten skall ha exklusiv domsrätt över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhöriga beträffande lagöverträdelser inklusive lagöverträdelser med avseende på den statens säkerhet vilka är straffbara enligt den statens lag men inte enligt den sändande statens lag.

c. Med avseende på detta stycke och på stycke 3 i denna artikel skall en lagöverträdelse som hotar en stats säkerhet innefatta

- i) förräderi mot den staten,
- ii) sabotage, spionage eller överträdelse av någon lag med avseende på statshemligheter eller försvarshemligheter i den staten.

3. I de fall där domsrätt tillkommer båda staterna skall följande regler gälla:

a. Militärmyndigheterna i den sändande staten skall ha företräde vid utövande av domsrätt över en medlem av en styrka eller en civil komponent beträffande

- i) brott med avseende uteslutande på den statens egendom och säkerhet eller brott som riktar sig uteslutande mot egendom tillhörig en annan medlem i en styrka eller en civil komponent från den staten eller dess anhöriga eller mot deras person,
- ii) lagöverträdelser som härrör från någon handling eller underlåtenhet som begåtts vid tjänsteutövning.

b. I fråga om varje annan lagöverträdelse skall myndigheterna i den mottagande staten ha företräde till att utöva domsrätt.

c. Om den stat som har företräde väljer att inte utöva domsrätten skall den underrätta myndigheterna i den andra staten så snart som möjligt. Myndigheterna i den stat som har företräde skall välvilligt behandla begäran från myndigheterna i den andra staten att avstå från sin rätt om denna andra stat anser att ett sådant avstående skulle vara av särskild betydelse.

4. Bestämmelserna i denna artikel skall inte innebära någon rätt för militärmyndigheterna i den sändande staten att utöva domsrätt över personer som är medborgare eller har hemvist i den mottagande staten annat än om de är medlemmar av den sändande statens styrka.

5.a. Myndigheterna i de mottagande och sändande staterna skall bistå varandra med att anhålla medlemmar av en styrka eller en

ving State.

b. The authorities of the receiving State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences, including offences relating to the security of that State, punishable by its law but not by the law of the sending State.

c. For the purposes of this paragraph and of paragraph 3 of this Article a security offence against a State shall include:

- (i) treason against the State;
- (ii) sabotage, espionage or violation of any law relating to official secrets of that State, or secrets relating to the national defence of that State.

3. In cases where the right to exercise jurisdiction is concurrent the following rules shall apply:

a. The military authorities of the sending State shall have the primary right to exercise jurisdiction over a member of a force or of a civilian component in relation to

- (i) offences solely against the property or security of that State, or offences solely against the person or property of another member of the force or civilian component of that State or of a dependent;

(ii) offences arising out of any act or omission done in the performance of official duty.

b. In the case of any other offence the authorities of the receiving State shall have the primary right to exercise jurisdiction.

c. The State having the primary right decides not to exercise jurisdiction, it shall notify the authorities of the other State as soon as practicable. The authorities of the State having the primary right shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the other State for a waiver of its right in cases where that other State considers such waiver to be of particular importance.

4. The foregoing provisions of this Article shall not imply any right for the military authorities of the sending State to exercise jurisdiction over persons who are nationals of or ordinarily resident in the receiving State, unless they are members of the force of the sending State.

5.a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the arrest of members of a force or civilian

civil komponent eller dess anhöriga inom den mottagande statens territorium och med att överlämna dem till den myndighet som har domsrätt i enlighet med ovannämnda bestämmelser.

b. Myndigheterna i den mottagande staten skall snarast underrätta militärmyndigheterna i den sändande staten om någon medlem av en styrka eller av en civil komponent eller deras anhöriga har anhållits.

c. En anklagad medlem av en styrka eller en civil komponent över vilken den mottagande staten skall utöva domsrätt skall, om han är i den sändande statens förvar, kvarstanna där tills åtal har väckts mot honom av den mottagande staten.

6.a. Myndigheterna i de mottagande och sändande staterna skall bistå varandra med utförande av all nödvändig utredning av lagöverträdelser och upptagning och sammanställning av bevisning inklusive beslagtagnande av, och, i förekommande fall, överlämnande av föremål som sammanhänger med överträdelsen. För överlämnande av sådana föremål kan emellertid ställas som villkor att de skall återlämnas inom angiven tid till den myndighet som har överlämnat dem.

b. Parternas myndigheter skall underrätta varandra om vidtagna åtgärder i sådana fall där ömsesidig domsrätt föreligger.

7.a. En dödsdom skall ej verkställas i den mottagande staten av den sändande statens myndigheter om lagen i den mottagande staten inte har dödsstraff för ett sådant fall.

b. Myndigheterna i den mottagande staten skall välvilligt pröva en begäran från myndigheterna i den sändande staten om biträde avseende verkställande av fängelsestraff som ådömts av myndigheterna i den sändande staten enligt denna artikel inom den mottagande statens territorium.

8. När en anklagad har ställts inför rätta i enlighet med bestämmelserna i denna artikel av den ena partens myndigheter och har blivit frikänd eller dömd och avtjänar eller har avtjänat sitt straff eller har blivit benådad får han inte lagföras ånyo för samma förseelse inom samma territorium av en annan parts myndigheter. Dock skall bestämmelserna i detta stycke inte hindra militärmyndigheterna i den sändande staten att åtala en medlem av sin styrka för någon överträdelse av disciplinära regler som sammanhänger med en

component or their dependents in the territory of the receiving State and in handing them over to the authority which is to exercise jurisdiction in accordance with the above provisions.

b. The authorities of the receiving State shall notify promptly the military authorities of the sending State of the arrest of any member of a force or civilian component or a dependent.

c. The custody of an accused member of a force or civilian component over whom the receiving State is to exercise jurisdiction shall, if he is in the hands of the sending State, remain with that State until he is charged by the receiving State.

6.a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the carrying out of all necessary investigations into offences, and in the collection and production of evidence, including the seizure and, in proper cases, the handing over of objects connected with an offence. The handing over of such objects may, however, be made subject to their return within the time specified by the authority delivering them.

b. The authorities of the Contracting Parties shall notify one another of the disposition of all cases in which there are concurrent rights to exercise jurisdiction.

7.a. A death sentence shall not be carried out in the receiving State by the authorities of the sending State if the legislation of the receiving State does not provide for such punishment in a similar case.

b. The authorities of the receiving State shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the sending State for assistance in carrying out a sentence of imprisonment pronounced by the authorities of the sending State under the provision of this Article within the territory of the receiving State.

8. Where an accused has been tried in accordance with the provisions of this Article by the authorities of one Contracting Party and has been acquitted, or has been convicted and is serving, or has served, his sentence or has been pardoned, he may not be tried again for the same offence within the same territory by the authorities of another Contracting Party. However, nothing in this paragraph shall prevent the military authorities of the sending State from trying a member of its force for any violation of rules of

handling eller en underlåtenhet som utgör en lagöverträdelse för vilken han har lagförts av den andra partens myndigheter.

9. När en medlem av en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga åtalas under en mottagande stats domsrätt skall han ha rätt till följande:

a. en snar och snabb rättegång,
b. att före rättegången underrättas om de anklagelser som har framställts mot honom,

c. att konfronteras med dem som vittnar mot honom,

d. att inkalla sådana vittnen till sin förmån som befinner sig inom den mottagande statens domsrätt,

e. att själv välja försvarare eller få kostnadsfritt biträde enligt samma regler som gäller vid den aktuella tidstycket i den mottagande staten,

f. att, om han så anser nödvändigt, få tillgång till en kompetent tolk, samt

g. att få meddela sig med en representant för den sändande statens regering och, om domstolens regler så medger, att ha en sådan representant närvarande vid rättegången.

10.a. Reguljära militära förband som ingår i en styrka skall ha rätt att utöva polisiär myndighet i förläggningar, anläggningar och andra utrymmen som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Styrkans militärpolis får vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet inom dessa lokaler.

b. Utanför dessa lokaler skall sådan militärpolis anlitas endast i kraft av avtal med myndigheterna i den mottagande staten och i samarbete med dessa myndigheter och endast i den utsträckning så erfordras för att upprätthålla disciplin och ordning bland medlemmarna av styrkan.

11. Varje part skall lägga sig vinn om att införa sådan lagstiftning som den anser vara nödvändig för att trygga säkerhet och skydd i tillräcklig grad inom sitt territorium för anläggningar, utrustning, egendom, arkiv och offentliga handlingar tillhörande andra parter samt för att bestraffa den som bryter mot dessa lagar.

discipline arising from an act or omission which constituted an offence for which he was tried by the authorities of another Contracting Party.

9. Whenever a member of a force or civilian component of a dependent is prosecuted under the jurisdiction of a receiving State he shall be entitled:

a. to a prompt and speedy trial;
b. to be informed, in advance of trial, of the specific charge or charges made against him;

c. to be confronted with the witnesses against him;

d. to have compulsory process for obtaining witnesses in his favour, if they are within the jurisdiction of the receiving State;

e. to have legal representation of his own choice for his defence or to have free or assisted legal representation under the conditions prevailing for the time being in the receiving State;

f. if he considers it necessary, to have the services of a competent interpreter; and

g. to communicate with a representative of the Government of the sending State and, when the rules of the court permit, to have such a representative present at his trial.

10.a. Regularly constituted military units or formations of a force shall have the right to police any camps, establishments or other premises which they occupy as the result of an agreement with the receiving State. The military police of the force may take all appropriate measures to ensure the maintenance of order and security on such premises.

b. Outside these premises, such military police shall be employed only subject to arrangements with the authorities of the receiving State and in liaison with those authorities, and in so far as such employment is necessary to maintain discipline and order among the members of the force.

11. Each Contracting Party shall seek such legislation as it deems necessary to ensure the adequate security and protection within its territory of installations, equipment, property, records and official information of other Contracting Parties, and the punishment of persons who may contravene laws enacted for that purpose.

Artikel VIII

1. Varje part skall avstå från anspråk mot

Article VIII

1. Each Contracting Party waives all its

varje annan part för skador som vållats på egendom som den äger och som används av dess land-, sjö- eller luftstridskrafter om sådan skada

i) har vållats av en medlem eller anställd i den andra partens styrka under Nato-verksamhet, eller

ii) har vållats av fordon, fartyg eller luftfartyg tillhörigt den andra parten vid användning av dess krigsmakt om fordonet, fartyget eller luftfartyget som har vållat skadan antingen användes i samband med Nato-verksamhet eller skadan har vållats på egendom under användning i sådan verksamhet.

Anspråk på bärgarlön av någon part gentemot någon annan part skall frånträdas under förutsättning att det bärgade fartyget eller lasten ägdes av en part och användes av dess väpnade styrkor i samband med Nato-verksamhet.

2.a. Vid skada som vållats eller uppkommit på sätt som anges i stycke 1 avseende annan egendom tillhörig en part och som befinner sig inom dess territorium skall, om inte de berörda parterna kommer överens om annat, frågan om annan parts ansvar avgöras och skadeståndsbeloppet fastställas av en ensam skiljedomare som skall utses i enlighet med punkt b i detta stycke. Skiljedomaren skall även avgöra motanspråk hänförliga till samma händelse.

b. Skiljedomare som avses i punkt a här-
ovan skall utses genom överenskommelse mellan de berörda parterna bland medborgare i den mottagande staten som innehar eller har innehaft ett högt domarämbete. Om de berörda parterna inte inom två månader kan enas om en skiljedomare, kan vilken som helst av parterna anmoda ordföranden i Nato-rådets ställföreträdarförsamling att utse en person som innehar nämnda kvalifikationer.

c. Varje beslut som fattas av skiljedomaren skall vara bindande och slutgiltigt för parterna.

d. Det belopp som beslutas av skiljedomaren som ersättning skall fördelas i enlighet med stycke 5 punkt e i, ii och iii i denna artikel.

e. Arvode till skiljedomaren skall avtalas mellan parterna och skall tillsammans med

claims against any other Contracting Party for damage to any property owned by it and used by its land, sea or air armed services, if such damage:

(i) was caused by a member or an employee of the armed services of the other Contracting Party in the execution of his duties in connection with the operation of the North Atlantic Treaty; or

(ii) arose from the use of any vehicle, vessel or aircraft owned by the other Contracting Party and used by its armed services, provided either that the vehicle, vessel or aircraft causing the damage was being used in connection with the operation of the North Atlantic Treaty, or that the damage was caused to property being so used. Claims for maritime salvage by one contracting Party against any other Contracting Party shall be waived, provided that the vessel or cargo salvaged was owned by a Contracting Party and being used by its armed services in connection with the operation of the North Atlantic Treaty.

2.a. In the case of damage caused or arising as stated in paragraph 1 to other property owned by a Contracting Party and located in its territory, the issue of the liability of any other Contracting Party shall be determined and the amount of damage shall be assessed, unless the Contracting Parties concerned agree otherwise, by a sole arbitrator selected in accordance with sub-paragraph b. of this paragraph. The arbitrator shall also decide any counter-claims arising out of the same incident.

b. The arbitrator referred to in sub-paragraph a. above shall be selected by agreement between the Contracting Parties concerned from amongst the nationals of the receiving State who hold or have held high judicial office. If the Contracting Parties concerned are unable, within two months, to agree upon the arbitrator, either may request the Chairman of the North Atlantic Council Deputies to select a person with the aforesaid qualifications.

c. Any decision taken by the arbitrator shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. The amount of any compensation awarded by the arbitrator shall be distributed in accordance with the provisions of paragraph 5 e. (i), (ii) and (iii) of this Article.

e. The compensation of the arbitrator shall be fixed by agreement between the Contracting Parties.

nödvändiga utgifter som uppkommit vid utövandet av hans uppdrag bestridas i lika delar av parterna.

f. Varje part skall dock avstå från sina anspråk i de fall ersättningsbeloppet understiger:

Belgien: BEF 70 000
 Canada: CanD 1 460
 Danmark: DK 9 670
 Frankrike: FFR 490 000
 Island: ISK 22 800
 Italien: LIT 850 000
 Luxemburg: LFR 70 000
 Nederländerna: NLF 5 320
 Norge: NK 10 000
 Portugal: ESC 40 250
 Förenade Konungariket: L 500
 Förenta staterna: USD 1 400.

Varje annan part vars egendom har skadats vid samma tillfälle skall också avstå från sitt anspråk upp till ovannämnda belopp. I händelse av avsevärd variation i växelkurserna mellan dessa valutor skall parterna komma överens om lämplig justering av dessa belopp.

3. Vid tillämpningen av stycke 1 och 2 i denna artikel skall uttrycket "tillhörande en part" innefatta fartyg som inchartrats av part på *bare boat charter-basis* eller fartyg som har rekvirerats på sådana villkor och på fartyg som har tagits i beslag av den parten (utom i den mån risken för förlust eller skada bärs av annan person än sådan part).

4. Varje part avstår från sina anspråk mot varje annan part för skada eller dödsfall som vållats varje medlem av dess krigsmakt under officiell tjänsteutövning.

5. Anspråk, (andra än kontraktbundna anspråk och anspråk på vilka stycke 6 och 7 i denna artikel har avseende) som härrör från handlingar eller underlåtenhet av medlem av en styrka eller en civil komponent som företagits i tjänsten eller från varje annan handling, underlåtenhet eller händelse för vilken en styrka eller en civil komponent är lagligen ansvarig och vilken vållar skada inom den mottagande statens territorium på tredje man annan än någon av parterna, skall behandlas av den mottagande staten i enlighet

ting Parties concerned and shall, together with the necessary expenses incidental to the performance of his duties, be defrayed in equal proportions by them.

f. Nevertheless, each Contracting Party waives its claim in any such case where the damage is less than:

Belgium: B. fr. 70,000
 Canada: S 1,460
 Denmark: Kr. 9,670
 France: F. fr. 490,000
 Iceland: Kr. 22,800
 Italy: Li. 850,000
 Luxembourg: L. fr. 70,000
 Netherlands: Fl. 5,320
 Norway: Kr. 10,000
 Portugal: Es. 40,250
 United Kingdom: £ 500
 United States: \$ 1,400.

Any other Contracting Party whose property has been damaged in the same incident shall also waive its claim up to the above amount. In the case of considerable variation in the rates of exchange between these currencies the Contracting Parties shall agree on the appropriate adjustments of these amounts.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of this Article the expression "owned by a Contracting Party" in the case of a vessel includes a vessel on bare boat charter to that Contracting Party or requisitioned by it on bare boat terms or seized by it in prize (except to the extent that the risk of loss or liability is borne by some person other than such Contracting Party).

4. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for injury or death suffered by any member of its armed services while such member was engaged in the performance of his official duties.

5. Claims (other than contractual claims and those to which paragraphs 6 or 7 of this Article apply) arising out of acts or omissions of members of a force or civilian component done in the performance of official duty, or out of any other act, omission or occurrence for which a force or civilian component is legally responsible, and causing damage in the territory of the receiving State to third parties, other than any of the Contracting Parties, shall be dealt with by the receiving State in accordance with the

med följande:

a. Anspråk skall registreras, behandlas och avgöras genom överenskommelse eller dom i enlighet med den mottagande statens rättsregler vad avser anspråk som härrör från dess egna styrkors verksamhet.

b. Mottagande stat får träffa förlikning om varje sådant anspråk, och betalningen av det överenskomna eller utdömda beloppet skall erläggas av den mottagande staten i dess egen valuta.

c. Sådant ersättning skall vara bindande och slutgiltigt för parterna vare sig den betalas till följd av en uppgörelse, ett avgörande av behörig domstol i den mottagande staten eller ett slutligt avslag av sådan domstol.

d. Uppgift om ersättning som utbetalas av den mottagande staten skall lämnas till berörda sändande stater tillsammans med full förklaring och alla detaljer och förslag till fördelning i enlighet med punkt e i, ii och iii härnedan. Om svar inte har inkommit inom två månader skall förslaget till fördelning betraktas som antaget.

e. Det ersättningsbelopp som avses i föregående punkt och stycke 2 i denna artikel skall fördelas mellan parterna på följande sätt:

i) När en sändande stat är ensam ansvarig skall beloppet uppdelas i andelen 25 procent för den mottagande staten och 75 procent för den sändande staten.

ii) Om mer än en stat är ansvarig för skadan, skall beloppet fördelas lika mellan dem; om emellertid mottagande stat inte är en av de ansvariga staterna skall dess andel uppgå till hälften av vardera sändande stats andel.

iii) När skadan har förorsakats av parternas väpnade styrkor och den inte kan hänföras till en viss eller flera av dessa väpnade styrkor skall beloppet fördelas jämnt mellan de berörda parterna; om emellertid den mottagande staten inte är en av de stater vilkas väpnade styrkor har vållat skadan, skall dess bidrag vara hälften av vardera berörd sändande stats bidrag.

iv) Varje halvår skall till berörda sändande stater överlämnas uppgift om de belopp som

following provisions:

a. Claims shall be filed, considered and settled or adjudicated in accordance with the laws and regulations of the receiving State with respect to claims arising from the activities of its own armed forces.

b. The receiving State may settle any such claims, and payment of the amount agreed upon or determined by adjudication shall be made by the receiving State in its currency.

c. Such payment, whether made pursuant to a settlement or to adjudication of the case by a competent tribunal of the receiving State, or the final adjudication by such a tribunal denying payment, shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. Every claim paid by the receiving State shall be communicated to the sending States concerned together with full particulars and a proposed distribution in conformity with sub-paragraphs e. (i), (ii) and (iii) below. In default of a reply within two months, the proposed distribution shall be regarded as accepted.

e. The cost incurred in satisfying claims pursuant to the preceding sub-paragraphs and para. 2 of this Article shall be distributed between the Contracting Parties, as follows:

(i) Where one sending State alone is responsible, the amount awarded or adjudged shall be distributed in the proportion of 25 per cent. chargeable to the receiving State and 75 per cent. chargeable to the sending State.

(ii) Where more than one State is responsible for the damage, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among them: however, if the receiving State is not one of the States responsible, its contribution shall be half that of each of the sending States.

(iii) Where the damage was caused by the armed services of the Contracting Parties and it is not possible to attribute it specifically to one or more of those armed services, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among the Contracting Parties concerned: however, if the receiving State is not one of the States by whose armed services the damage was caused, its contribution shall be half that of each of the sending States concerned.

(iv) Every half-year, a statement of the sums paid by the receiving State in the cour-

har utbetalats av den mottagande staten föregående halvårsperiod för varje ärende för vilket föreslagen fördelning på procentbasis har godtagits; dessa uppgifter skall åtföljas av en begäran om återbetalning. Sådan återbetalning skall göras snarast möjligt i den mottagande statens valuta.

f. Om tillämpningen av bestämmelserna i b och e i detta stycke skulle förorsaka en part betydande börda kan den begära att Nato-rådet föranstaltar en annan uppgörelse.

g. En medlem av en styrka eller en civil komponent skall inte göras till föremål för rättsliga åtgärder vad gäller verkställande av dom som har meddelats mot honom i den mottagande staten i ärenden som sammanhänger med tjänsteutövning.

h. Utom i den mån bestämmelserna i e i detta stycke är tillämpliga på anspråk som avses i stycke 2 i denna artikel skall dessa inte tillämpas på anspråk som härrör från, eller har uppstått i samband med, framförande eller drift av ett fartyg eller lastning, transport eller lossning av last annat än anspråk avseende dödsfall eller personskada på vilka stycke 4 i denna artikel inte är tillämplig.

6. Ersättningsanspråk mot medlemmar av en styrka eller en civil komponent som härrör från åtalbara handlingar eller försummelser i den mottagande staten som inte har gjorts i tjänsten skall handläggas på följande sätt:

a. Myndigheterna i den mottagande staten skall behandla anspråk och bestämma ersättning till käranden på ett riktigt och rättvist sätt med hänsyn tagen till alla omständigheter i ärendet inklusive den skadelidande personens uppförande samt upprätta en rapport i ärendet.

b. Nämnda rapport skall överlämnas till myndigheterna i den sändande staten vilka sedan utan dröjsmål skall besluta om de skall ge betalning *ex gratia* och, om så är fallet, till vilket belopp.

c. om ett erbjudande om betalning *ex gratia* görs och antas av käranden som full gottgörelse för hans anspråk skall myndigheterna i den sändande staten själva erlagga betalningen och meddela myndigheterna i den mottagande staten härom och om storleken på det utbetalda beloppet.

d. Bestämmelserna i detta stycke skall inte

se of the half-yearly period in respect of every case regarding which the proposed distribution on a percentage basis has been accepted, shall be sent to the sending States concerned, together with a request for reimbursement. Such reimbursement shall be made within the shortest possible time, in the currency of the receiving State.

f. In cases where the application of the provisions of sub-paragraphs b. and e. of this paragraph would cause a Contracting Party serious hardship, it may request the North Atlantic Council to arrange a settlement of a different nature.

g. A member of a force or civilian component shall not be subject to any proceedings for the enforcement, of any judgement given against him in the receiving State in a matter arising from the performance of his official duties.

h. Except in so far as sub-paragraph e. of this paragraph applies to claims covered by paragraph 2 of this Article, the provisions of this paragraph shall not apply to any claim arising out of or in connexion with the navigation or operation of a ship or the loading, carriage, or discharge of a cargo, other than claims for death or personal injury to which paragraph 4 of this Article does not apply.

6. Claims against members of a force or civilian component arising out of tortious acts or omissions in the receiving State not done in the performance of official duty shall be dealt with in the following manner:

a. The authorities of the receiving State shall consider the claim and assess compensation to the claimant in a fair and just manner, taking into account all the circumstances of the case, including the conduct of the injured person, and shall prepare a report on the matter.

b. The report shall be delivered to the authorities of the sending State, who shall then decide without delay whether they will offer an *ex gratia* payment, and if so, of what amount.

c. If an offer of *ex gratia* payment is made, and accepted by the claimant in full satisfaction of his claim, the authorities of the sending State shall make the payment themselves and inform the authorities of the receiving State of their decision and of the sum paid.

d. Nothing in this paragraph shall affect

inverka på den mottagande statens domstolars rätt att vidta åtgärder mot en medlem av en styrka eller en civil komponent tills full ersättning har erlagts.

7. Anspråk som härrör från otillåtet bruk av ett fordon tillhörigt krigsmakten i en sändande stat skall behandlas i enlighet med stycke 6 i denna artikel utom i de fall en styrka eller en civil komponent är lagligen ansvarig.

8. Om tvist uppstår om huruvida en åtalbar handling eller försummelse av en medlem av en styrka eller en civil komponent har skett i tjänsten eller om bruk av ett fordon tillhörigt krigsmakten i den sändande stat har skett olovligen skall saken underställas en skiljedomare utsedd i enlighet med stycke 2 b i denna artikel, vars beslut i ärendet skall vara slutgiltigt bindande.

9. Den sändande staten skall inte åberopa immunitet från domstolarnas domsrätt i den mottagande staten för medlemmar av en styrka eller en civil komponent med avseende på den civilrättsliga domsrätt som tillkommer domstolarna i den mottagande staten, utom i den utsträckning som avses i stycke 5 g i denna artikel.

10. Myndigheterna i den sändande och den mottagande staten skall i fall som berör dem samarbeta vid upptagning av bevisning för en rättvis rättegång och vid bestämmande av ersättning av skada.

Artikel IX

1. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhängare får köpa varor lokalt för eget bruk och erforderliga tjänster på samma villkor som medborgare i den mottagande staten.

2. Lokala varuköp avsedda för försörjning av en styrka eller en civil komponent skall normalt ske genom de enheter som upphandlar sådana varor för krigsmakten i den mottagande staten. För att undvika att dessa varuköp får ogynnsam verkan på ekonomin i den mottagande staten skall vederbörande myndigheter i denna stat när så erfordras ange vilka varor som ej får köpas eller som är föremål för begränsningar.

3. Med förbehåll för gällande avtal eller avtal som herefter kan komma att ingås mellan befullmäktigade företrädare för de sän-

the jurisdiction of the courts of the receiving State to entertain an action against a member of a force or of a civilian component unless and until there has been payment in full satisfaction of the claim.

7. Claims arising out of the unauthorized use of any vehicle of the armed services of a sending State shall be dealt with in accordance with paragraph 6 of this Article, except in so far as the force or civilian component is legally responsible.

8. If a dispute arises as to whether a tortious act or omission of a member of a force or civilian component was done in the performance of official duty or as to whether the use of any vehicle of the armed services of a sending State was unauthorized, the question shall be submitted to an arbitrator appointed in accordance with paragraph 2 b. of this Article, whose decision on this point shall be final and conclusive.

9. The sending State shall not claim immunity from the jurisdiction of the courts of the receiving State for members of a force or civilian component in respect of the civil jurisdiction of the courts of the receiving State except to the extent provided in paragraph 5 g. of this Article.

10. The authorities of the sending State and of the receiving State shall co-operate in the procurement of evidence for a fair hearing and disposal of claims in regard to which the Contracting Parties are concerned.

Article IX

1. Members of a force or of a civilian component and their dependents may purchase locally goods necessary for their own consumption, and such services as they need, under the same conditions as the nationals of the receiving State.

2. Goods which are required from local sources for the subsistence of a force or civilian component shall normally be purchased through the authorities which purchase such goods for the armed services of the receiving State. In order to avoid such purchases having an adverse effect on the economy of the receiving State, the competent authorities of that State shall indicate, when necessary, any articles the purchase of which should be restricted or forbidden.

3. Subject to agreement already in force or which may hereafter be made between the authorized representatives of the sending and

dande och mottagande staterna skall myndigheterna i den mottagande staten åta sig fullt ansvar för att vidta lämpliga åtgärder för att till en styrka eller en civil komponent tillhandahålla de lokaler och de utrymmen som denna behöver liksom hithörande anordningar och tjänster. Dessa avtal och arrangemang skall i möjlig utsträckning stå i överensstämmelse med de regler som gäller för förläggning och inkvartering av liknande personal i den mottagande staten. I avsaknad av särskilt avtal med motsatt verkan skall lagarna i den mottagande staten gälla avseende vilka rättigheter och skyldigheter som är förbundna med besittningen eller användningen av byggnaderna, marken, anordningarna eller tjänsterna.

4. Behov av civil arbetskraft för en styrka eller en civil komponent skall tillgodoses på samma sätt som motsvarande behov i den mottagande staten och med biträde av myndigheterna i den mottagande staten genom dess arbetsförmedling. Anställningsförhållanden och arbetsförhållanden, särskilt löner, övertidsersättning och arbetarskyddsförhållanden skall vara desamma som föreskrivs i den mottagande statens lag. Civilanställda som anlitas av en styrka eller en civil komponent skall inte på något sätt betraktas som tillhörande denna styrka eller denna civila komponent.

5. När en styrka eller en civil komponent på den ort där den är stationerad har otillräckliga medicinska och dentala faciliteter får dess medlemmar och deras anhöriga åtnjuta läkarvård och tandvård inklusive intagning på sjukhus under samma förhållanden som motsvarande personalkategorier i den mottagande staten.

6. Den mottagande staten skall ge välviljigast möjliga prövning av en begäran att till medlemmarna av en styrka eller en civil komponent ge tillträde till transportmedel och bevilja rabatter för färdbiljetter. Dessa transportmedel och förmåner skall vara föremål för särskilda avtal mellan de berörda regeringarna.

7. Om det inte föreligger några allmänna eller särskilda finansiella avtal parterna emellan skall betalning för varor, inkvartering och tjänster som tillhandahålles enligt stycke 2, 3, 4 och, om så erfordras, 5 och 6 i denna artikel erläggas utan dröjsmål i lokal valuta av styrkans myndigheter.

8. Varken en styrka eller en civil kompo-

receiving States, the authorities of the receiving State shall assume sole responsibility for making suitable arrangements to make available to a force or a civilian component the buildings and grounds which it requires, as well as facilities and services connected therewith. These agreements and arrangements shall be, as far as possible, in accordance with the regulations governing the accommodation and billeting of similar personnel of the receiving State. In the absence of a specific contract to the contrary, the laws of the receiving State shall determine the rights and obligations arising out of the occupation or use of the buildings, grounds, facilities or services.

4. Local civilian labour requirements of a force or civilian component shall be satisfied in the same way as the comparable requirements of the receiving State and with the assistance of the authorities of the receiving State through the employment exchanges. The conditions of employment and work, in particular wages, supplementary payments and conditions for the protection of workers, shall be those laid down by the legislation of the receiving State. Such civilian workers employed by a force or civilian component shall not be regarded for any purpose as being members of that force or civilian component.

5. When a force or a civilian component has at the place where it is stationed inadequate medical or dental facilities, its members and their dependents may receive medical and dental care, including hospitalization, under the same conditions as comparable personnel of the receiving State.

6. The receiving State shall give the most favourable consideration to requests for the grant to members of a force or of a civilian component of travelling facilities and concessions with regard to fares. These facilities and concessions will be the subject of special arrangements to be made between the Governments concerned.

7. Subject to any general or particular financial arrangements between the Contracting Parties, payment in local currency for goods, accommodation and services furnished under paragraphs 2, 3, 4 and, if necessary, 5 and 6, of this Article shall be made promptly by the authorities of the force.

8. Neither a force, nor a civilian compo-

gent eller dess anhöriga eller anställda skall kunna åberopa denna artikel för att åtnjuta befrielse från skatter och tullar vid anskaffning av varor och tjänster som omfattas av den mottagande statens skattebestämmelser.

Artikel X

1. I den mån beskattningen i den mottagande staten beror av uppehållsort eller hemvist skall perioder under vilka en medlem av en styrka eller en civil komponent befinner sig i den statens territorium enbart på grund av att han ingår i en styrka eller en civil komponent, inte betraktas som vistelseperioder däri eller såsom innebärande en ändring av uppehållsort eller hemvist. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent skall undantas från beskattning i den mottagande staten för lön och arvode som utbetalas till dem i denna egenskap av den sändande staten liksom från skatt på materiell lös egendom, vilkens befintlighet i den mottagande staten helt och hållet beror på ägarens tillfälliga vistelse där.

2. Ingenting i denna artikel skall hindra beskattning av en medlem av en styrka eller en civil komponent med avseende på vinstgivande verksamhet utöver hans anställning som sådan; och, utom vad beträffar hans lön och arvode och den materiella lösegendom som avses i stycke 1 härovan, skall ingenting i denna artikel hindra beskattning som omfattar en sådan person enligt lagen i den staten, även om han anses ha sin bosättningsort eller hemvist utanför den mottagande staten.

3. Ingenting i denna artikel skall vara tillämpligt på "tull" enligt definition i artikel XI stycke 12.

4. I vad avser denna artikel skall beteckningen "medlem av en styrka" inte inbegripa någon person som är medborgare i den mottagande staten.

Artikel XI

1. Med undantag för vad som uttryckligen anges av motsatt innebörd i detta avtal skall medlemmar av en styrka eller en civil komponent liksom deras anhöriga följa de lagar och förordningar som ges av tullmyndigheterna i den mottagande staten. Särskilt skall tullmyndigheterna i den mottagande staten ha rätt, i enlighet med de allmänna villkor

gent, nor the members thereof, nor their dependents, shall by reason of this Article enjoy any exemption from taxes or duties relating to purchases and services chargeable under the fiscal regulations of the receiving State.

Article X

1. Where the legal incidence of any form of taxation in the receiving State depends upon residence or domicile, periods during which a member of a force or civilian component is in the territory of that State by reason solely of his being a member of such force or civilian component shall not be considered as periods of residence therein, or as creating a change of residence or domicile, for the purposes of such taxation. Members of a force or civilian component shall be exempt from taxation in the receiving State on the salary and emoluments paid to them as such members by the sending State or on any tangible movable property the presence of which in the receiving State is due solely to their temporary presence there.

2. Nothing in this Article shall prevent taxation of a member of a force or civilian component with respect to any profitable enterprise, other than his employment as such member, in which he may engage in the receiving State, and, except as regards his salary and emoluments and the tangible movable property referred to in paragraph 1, nothing in this Article shall prevent taxation to which, even if regarded as having his residence or domicile outside the territory of the receiving State, such a member is liable under the law of that State.

3. Nothing in this Article shall apply to 'duty' as defined in paragraph 12 of Article XI.

4. For the purposes of this Article the term 'member of a force' shall not include any person who is a national of the receiving State.

Article XI

1. Save as provided expressly to the contrary in this Agreement, members of a force and of a civilian component as well as their dependents shall be subject to the laws and regulations administered by the customs authorities of the receiving State. In particular the customs authorities of the receiving State shall have the right, under the general con-

som finns nedlagda i lagar och förordningar i den staten, att visitera en medlem av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga och att visitera deras bagage och genomsöka fordon och beslagta föremål i enlighet med dessa lagar och förordningar.

2.a. Tillfällig införsel och återutförsel av tjänstefordon tillhörigt en styrka eller en civil komponent på egna hjul skall tillåtas tullfritt vid uppvisande av ett formulär som visas i bilagan till detta avtal.

b. Vid tillfällig införsel av fordon som inte sker på egna hjul skall tillämpas bestämmelserna i stycke 4 i denna artikel och vid återutförsel bestämmelserna i stycke 8.

c. Tjänstefordon tillhöriga en styrka eller en civil komponent skall vara undantagna från alla skatter som uttas för fordon i vägtrafik.

3. Officiella handlingar under officiell försegling skall inte göras till föremål för tullinspektion. Kurir, vilken status han än må ha, som medför dessa dokument måste ha en individuell förflytningsorder utfärdad i enlighet med stycke 2 b i artikel III. I denna förflytningsorder skall anges hur många volymer som ingår och intyg om att dessa endast innehåller officiella dokument.

4. En styrka får tullfritt införa utrustning samt en rimlig mängd förnödenheter, förråd och andra varor för uteslutande eget bruk och, i de fall där så tillåtes av mottagande stat, för bruk av dess civila komponent samt anhöriga. Denna tullfria import förutsätter deposition hos tullmyndigheterna på införselorten jämte sådana tullhandlingar varom avtal skall ingås — av ett tulldokument av utseende som har överenskommit mellan den mottagande staten och den sändande staten, undertecknat av en för detta ändamål av den sändande staten vederbörligen befullmäktigad person. Utnämningshandlingen för den person som är befullmäktigad att underteckna intyget samt prov på underskrifter och stämplat som skall användas skall tillställas tullmyndigheterna i den mottagande staten.

5. En medlem av en styrka eller en civil komponent får vid första ankomsten för att tillträda sin tjänstgöring i den mottagande staten, eller vid den tid anhöriga först anländer för att ansluta sig till honom, införa personliga ägodelar och möbler tullfritt för den tid som uppdraget varar.

6. Medlemmar av en styrka eller en civil

ditions laid down by the laws and regulations of the receiving State, to search members of a force or civilian component and their dependents and to examine their luggage and vehicles, and to seize articles pursuant to such laws and regulations.

2.a. The temporary importation and the re-exportation of service vehicles of a force or civilian component under their own power shall be authorized free of duty on presentation of a triptyque in the form shown in the Appendix to this Agreement.

b. The temporary importation of such vehicles not under their own power shall be governed by paragraph 4 of this Article and the re-exportation thereof by paragraph 8.

c. Service vehicles of a force or civilian component shall be exempt from any tax payable in respect of the use of vehicles on the roads.

3. Official documents under official seal shall not be subject to customs inspection. Couriers, whatever their status, carrying these documents must be in possession of an individual movement order, issued in accordance with paragraph 2 b. of Article III. This movement order shall show the number of despatches carried and certify that they contain only official documents.

4. A force may, import free of duty the equipment for the force and reasonable quantities of provisions, supplies and other goods for the exclusive use of the force and, in cases where such use is permitted by the receiving State, its civilian component and dependents. This duty-free importation shall be subject to the deposit, at the customs office for the place of entry, together with such customs documents as shall be agreed, of a certificate in a form agreed between the receiving State and the sending State signed by a person authorised by the sending State for that purpose. The designation of the person authorised to sign the certificates as well as specimens of the signatures and stamps to be used, shall be sent to the customs administration of the receiving State.

5. A member of a force or civilian component may, at the time of his first arrival to take up service in the receiving State or at the time of the first arrival of any dependent to join him, import his personal effects and furniture free of duty for the term of such service.

6. Members of a force or civilian compo-

komponent får tullfritt införa motorfordon tillfälligt för eget och anhörigas bruk. I denna artikel finns inget åtagande att bevilja befrielse från skatter för privatfordon i vägtrafik.

7. Införsel som görs av en styrkas myndigheter för annan användning än för uteslutande användning av densamma och dess civila komponent, samt annan införsel än sådan som avses i stycke 5 och 6 i denna artikel, som görs av medlemmar av en styrka eller en civil komponent, är enligt denna artikel inte berättigade till tullfrihet eller andra förmåner.

8. Varor som har införts tullfritt enligt stycke 2 b, 4, 5 eller 6 härovan

a. får återutföras fritt under förutsättning att, med avseende på varor som införts under stycke 4 a, ett intyg utfärdat i enlighet med det stycket uppvisas för tullmyndigheten; tullmyndigheterna äger emellertid rätt att kontrollera att återutfört gods är i det skick som uppges i intyget, om sådant finnes, och att det verkligen har införts enligt bestämmelserna i stycke 2 b, 4, 5 eller 6, allt efter omständigheterna.

b. skall normalt inte kunna avyttras i den mottagande staten vare sig genom försäljning eller som gåva. Emellertid kan i vissa särskilda fall sådan avyttring tillåtas enligt de villkor som föreskrivs av de berörda myndigheterna i den mottagande staten (t.ex. vid erläggande av tull och skatter och uppfyllande av de villkor som gäller för kontroll av handel och valuta).

9. Varor som inköpts i den mottagande staten får utföras från denna endast i enlighet med de regler som gäller i mottagande stat.

10. Särskilda lättnader för gränspassering skall medges av tullmyndigheterna för militära förband och enheter under förutsättning att tullmyndigheterna vederbörligen har underrättats på förhand.

11. Särskilda arrangemang skall göras av den mottagande staten för att drivmedel, oljor och smörjmedel avsedda för tjänstefordon, luftfartyg och fartyg tillhörande en styrka eller en civil komponent skall kunna tillhandahållas tull- och skattefritt.

12. I stycke 1—10 i denna artikel avses med

"tull" tullavgifter och alla andra avgifter och skatter som skall betalas vid införsel

may import temporarily free of duty their private motor vehicles for the personal use of themselves and their dependents. There is no obligation under this Article to grant exemption from taxes payable in respect of the use of roads by private vehicles.

7. Imports made by the authorities of a force other than for the exclusive use of that force and its civilian component, and imports, other than those dealt with in paragraphs 5, and 6 of this Article, effected by members of a force or civilian component are not, by reason of this Article, entitled to any exemption from duty or other conditions.

8. Goods which have been imported duty-free under paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 above:

a. may be re-exported freely, provided that, in the case of goods imported under paragraph 4. a certificate, issued in accordance with that paragraph, is presented to the customs office: the customs authorities, however, may verify that goods re-exported are as described in the certificate, if any, and have in fact been imported under the conditions of paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 as the case may be;

b. shall not normally, be disposed of in the receiving State by way of either sale or gift: however, in particular cases such disposal may be authorized on conditions imposed by the authorities concerned of the receiving State (for instance, on payment of duty and tax and compliance with the requirements of the controls of trade and exchange).

9. Goods purchased in the receiving State shall be exported therefrom only in accordance with the regulations in force in the receiving State.

10. Special arrangements for crossing frontiers shall be granted by the customs authorities to regularly constituted units or formations, provided that the customs authorities concerned have been duly notified in advance.

11. Special arrangements shall be made by the receiving State so that fuel, oil and lubricants for use in service vehicles, aircraft and vessels of a force or civilian component, may be delivered free of all duties and taxes.

12. In paragraphs 1—10 of this Article:

'duty' means customs duties and all other duties and taxes payable on importation or

eller utförsel, i förekommande fall med undantag för avgifter och skatter som inte är annat än betalning för utförda tjänster,

"införsel" inbegriper klareringskostnader från tullområdet eller motsvarande under förutsättning att godset inte har odlats, tillverkats eller framställts i mottagande stat.

13. Bestämmelserna i denna artikel skall tillämpas på ifrågavarande varor inte endast när de införes till eller utföres från den mottagande staten utan även när de befinner sig i transit genom en parts territorium; i det fallet innefattas i uttrycket "mottagande stat" enligt denna artikel varje part genom vars territorium godset transiteras.

Artikel XII

1. Tullmyndigheterna och skattemyndigheterna i mottagande stat får, som villkor för beviljande av sådan tull- och skattefrihet eller tull- och skattelättnad som avses i detta avtal, kräva att de föreskrifter om tullar och skatter skall följas som de bedömer nödvändiga för att förhindra missbruk.

2. Dessa myndigheter kan vägra att bevilja undantag som anges i detta avtal avseende införsel till den mottagande staten av gods som odlats, tillverkats eller framställts i den staten och som har utförts därifrån utan erläggande av de skatter och tullar — eller med restitution av skatter och tullar — som skulle ha kunnat uppbäras för sådan utförsel i fall godset inte hade utförts. Gods som har utklarerats från tullupplag skall betraktas som infört om det har behandlats som utfört till följd av att ha varit deponerat i tullupplaget.

Artikel XIII

1. För att förhindra överträdelser av lagar och bestämmelser avseende tullar och skatter skall myndigheterna i de mottagande och sändande staterna biträda varandra i utredningar och vid upptagning av bevisning.

2. En styrkas myndigheter skall ge allt biträde de kan för att säkerställa att gods som skall beslagtats av tullmyndigheterna eller skattemyndigheterna i den mottagande staten, eller på deras vägnar, överlämnas till dessa myndigheter.

3. En styrkas myndigheter skall med tillgängliga medel biträda med indrivande av tullar, skatter och böter som hänför sig till

exportation, as the case may be, except dues and taxes which are no more than charges for services rendered;

'importation' includes withdrawal from customs warehouses or continuous customs custody, provided that the goods concerned have not been grown, produced or manufactured in the receiving State.

13. The provisions of this Article shall apply to the goods concerned not only when they are imported into or exported from the receiving State but also when they are in transit through the territory of a Contracting Party, and for this purpose the expression 'receiving State' in this Article shall be regarded as including any Contracting Party through whose territory the goods are passing in transit.

Article XII

1. The customs or fiscal authorities of the receiving State may, as a condition of the grant of any customs or fiscal exemption or concession provided for in this Agreement, require such conditions to be observed as they may deem necessary to prevent abuse.

2. These authorities may refuse any exemption provided for by this Agreement in respect of the importation into the receiving State of articles grown, produced or manufactured in that State which have been exported therefrom without payment of, or upon repayment of, taxes or duties which would have been chargeable but for such exportation. Goods removed from a customs warehouse shall be deemed to be imported if they were regarded as having been exported by reason of being deposited in the warehouse.

Article XIII

1. In order to prevent offences against customs and fiscal laws regulations, the authorities of the receiving and of the sending States shall assist each other in the conduct of enquiries and the collection of evidence.

2. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure that articles liable to seizure by, or on behalf of, the customs or fiscal authorities of the receiving State are handed to those authorities.

3. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure the payment of duties, taxes and penalties

medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller deras anhöriga.

4. Tjänstefordon och egendom tillhörande en styrka eller en civil komponent och inte en medlem av sådan styrka eller civilt element och som beslagtogs av myndigheterna i den mottagande staten i samband med överräddelse av dess lagar eller förordningar avseende tullar och skatter skall överlämnas till behörig myndighet i ifrågavarande styrka.

Artikel XIV

1. En styrka och dess civila komponent och medlemmar härav samt deras anhöriga skall förbli underställda valutalagstiftningen i den sändande staten och skall även vara skyldiga att följa förordningarna i den mottagande staten.

2. Valutamyndigheterna i de sändande och mottagande staterna får utfärda särskilda förordningar gällande en styrka eller en civil komponent eller dess medlemmar samt deras anhöriga.

Artikel XV

1. Med förbehåll för stycke 2 i denna artikel skall avtalet förbli i kraft om sådana fientligheter utbryter som avses i Nordatlantiska fördraget, med undantag för att bestämmelserna för att avgöra ersättningsanspråk i artikel VIII stycke 2 och 5 inte skall tillämpas för krigsskada, och att bestämmelserna i detta avtal och särskilt i artiklarna III och VII omedelbart skall ses över av berörda parter, vilka kan komma överens om sådana förändringar som de anser vara önskvärda avseende tillämpningen av avtalet mellan dem.

2. Vid sådana fientligheter skall varje part ha rätt att för sitt vidkommande med sextio dagars varsel till de övriga parterna upphäva tillämpningen av vilken som helst av bestämmelserna i detta avtal. Om denna rätt utövas, skall parterna omedelbart samråda i syfte att komma överens om, lämpliga bestämmelser som skall ersätta de bestämmelser som har upphävts.

Artikel XVI

Alla tvister mellan parterna avseende tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skall lösas genom förhandlingar dem emellan utan hänvändelse till någon utanförstående myndighet. Utom i de fall där det finns

payable by members of the force or civilian component or their dependents.

4. Service vehicles and articles belonging to a force or to its civilian component, and not to a member of such force or civilian component, seized by the authorities of the receiving State in connection with an offence against its customs or fiscal laws or regulations shall be handed over to the appropriate authorities of the force concerned.

Article XIV

1. A force, a civilian component and the members thereof, as well as their dependents, shall remain subject to the foreign exchange regulations of the sending State and shall also be subject to the regulations of the receiving State.

2. The foreign exchange authorities of the sending and the receiving States may issue special regulations applicable to a force or civilian component or the members thereof as well as to their dependents.

Article XV

1. Subject to paragraph 2 of this Article, this Agreement shall remain in force in the event of hostilities to which the North Atlantic Treaty applies, except that the provisions for setting claims in paragraphs 2 and 5 of Article VIII shall not apply to war damage, and that the provisions of the Agreement, and, in particular of Articles III and VII, shall immediately be reviewed by the Contracting Parties concerned, who may agree to such modifications as they may consider desirable regarding the application of the Agreement between them.

2. In the event of such hostilities, each of the Contracting Parties shall have the right, by giving 60 days' notice to the other Contracting Parties, to suspend the application of any of the provisions of this Agreement so far as it is concerned. If this right is exercised, the Contracting Parties shall immediately consult with a view to agreeing on suitable provisions to replace the provisions suspended.

Article XVI

All differences between the Contracting Parties relating to the interpretation or application of this Agreement shall be settled by negotiation between them without recourse to any outside jurisdiction. Except where

uttryckliga bestämmelser av motsatt innebörd i detta avtal skall tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Nato-rådet.

Artikel XVII

Varje part får när som helst begära översyn av varje artikel i detta avtal. Framställning härom skall lämnas till Nato-rådet.

Artikel XVIII

1. Detta avtal skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten skall så snart som möjligt deponeras hos Förenta Staternas regering som skall notifiera varje signatärstat om dag för deponeringen.

2. Trettio dagar efter det att fyra signatärstater har deponerat sina ratifikationsinstrument skall detta avtal träda i kraft för dem. Det träder i kraft för varje signatärstat trettio dagar efter deponeringen av dess ratifikationsinstrument.

3. Sedan detta avtal har trätt i kraft skall det, med förbehåll för godkännande av Nato-rådet och på sådana villkor som detta råd kan besluta, vara öppet för anslutning för varje stat som ansluter sig till Nordatlantiska fördraget. Anslutningen skall träda i kraft genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Förenta Staternas regering, som skall meddela varje signatärstat och anslutande stat om datum för deponeringen. I förhållande till stat för vilken anslutningsinstrument har deponerats, träder avtalet i kraft trettio dagar efter dagen för deponeringen av sådant instrument.

Artikel XIX

1. Detta avtal kan sägas upp av varje part efter utgången av en tidsperiod på fyra år från dagen för avtalets ikraftträdande.

2. Uppsägning av avtalet av någon part skall ske med skriftlig notifikation från den parten till Förenta Staternas regering som skall notifiera alla andra parter om varje sådan notifikation och om datum för dess mottagande.

3. Uppsägningen träder i kraft ett år efter det att Förenta Staternas regering har motta-

express provision is made to the contrary in this Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Article XVII

Any Contracting Party may at any time request the revision of any Article of this Agreement. The request shall be addressed to the North Atlantic Council.

Article XVIII

1. The present Agreement shall be ratified and the instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory State of the date of deposit thereof.

2. Thirty days after four signatory States have deposited their instruments of ratification the present Agreement shall come into force between them. It shall come into force for each other signatory State thirty days after the deposit of its instrument of ratification.

3. After it has come into force, the present Agreement shall, subject to the approval of the North Atlantic Council and to such conditions as it may decide, be open to accession on behalf of any State which accedes to the North Atlantic Treaty. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory and acceding State of the date of deposit thereof. In respect of any State on behalf of which an instrument of accession is deposited, the present Agreement shall come into force thirty days after the date of the deposit of such instrument.

Article XIX

1. The present Agreement may be denounced by any Contracting Party after the expiration of a period of four years from the date on which the Agreement comes into force.

2. The denunciation of the Agreement by any Contracting Party shall be effected by a written notification addressed by that Contracting Party to the Government of the United States of America which shall notify all the other Contracting Parties of each such notification and the date of receipt thereof.

3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the notification by

git notifikationen. Efter utgången av denna tidsfrist på ett år skall avtalet upphöra att gälla för den part som säger upp det, men det skall fortsätta att vara i kraft för de övriga parterna.

Artikel XX

1. Med förbehåll för bestämmelserna i stycke 2 och 3 i denna artikel skall avtalet tillämpas endast på en parts moderland.

2. Varje stat kan emellertid vid deponering av ratifikationsinstrumentet eller anslutningsinstrumentet, eller när som helst därefter genom notifikation som lämnas till Förenta Staternas regering förklara att avtalet skall utsträckas (beroende på om den stat som gör förklaringen anser detta vara nödvändigt för slutande av ett särskilt avtal mellan den staten och var och en av de berörda sändande staterna) till alla eller något av de territorier för vars internationella förbindelser den staten är ansvarig i Nato-området. Detta avtal skall då utsträckas till det eller de territorier som nämns däri trettio dagar efter det att Förenta Staternas regering har mottagit notifikationen, eller trettio dagar efter slutande av erforderliga särskilda avtal eller när det har trätt i kraft enligt artikel XVIII, beroende på vilken tidstycke som inträffar sist.

3. En stat som har gjort en förklaring enligt stycke 2 i denna artikel som utsträcker detta avtal till att omfatta ett territorium för vars internationella förbindelser den är ansvarig kan säga upp avtalet uteslutande med avseende på detta territorium i enlighet med bestämmelserna i artikel XIX. Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade undertecknat detta avtal.

Som skedde i London den 19 juni 1951 på engelska och franska språken varvid båda texter är lika giltiga i ett original som skall deponeras i Förenta Staternas regerings arkiv. Förenta Staternas regering skall överlämna bestyrkta kopior av det till alla stater som undertecknar eller ansluter sig till avtalet.

the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the Agreement shall cease to be in force as regards the Contracting Party which denounces it, but shall continue in force for the remaining Contracting Parties.

Article XX

1. Subject to the provisions of paragraphs 2 and 3 of this Article, the present Agreement shall apply only to the metropolitan territory of a Contracting Party.

2. Any State may, however, at the time of the deposit of its instrument of ratification or accession or at any time thereafter, declare by notification given to the Government of the United States of America that the present Agreement shall extend (subject, if the State making the declaration considers it to be necessary, to the conclusion of a special agreement between that State and each of the sending States concerned), to all or any of the territories for whose international relations it is responsible in the North Atlantic Treaty area. The present Agreement shall then extend to the territory or territories named therein thirty days after the receipt by the Government of the United States of America of the notification, or thirty days after the conclusion of the special agreements if required, or when it has come into force under Article XVIII, whichever is the later.

3. A State which has made a declaration under paragraph 2 of this Article extending the present Agreement to any territory for whose international relations it is responsible may denounce the Agreement separately in respect of that territory in accordance with the provisions of Article XIX.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Agreement. Done in London this nineteenth day of June, 1951, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory and acceding States.

